This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

Medicinale belluz in/

ter Galenum ⁊ Aristotelem gestum: quorum hic Cordi: ille autem Cerebro fauebat: a domino Symphoriano Champerio cõpositum: in duos libros diuisum.

PRIMUS Cerebri ⁊ Cordis de principalitate humani corporis contendentiũ continet certamen.

SECUNDUS diane ⁊ veneris atrocissimũ cõflictũ cõplectit: opus tũ ppter historiarũ cognitionem: ac philosophorũ medicorumq; discrepantiam: tum propter rei noui tatem perutile.

TERTIUS Tertio varie calamitates quibus lotharingiacũ solũ eo tpe quo bellum descriptũ est fuerit agitata: simul ⁊ singularia in lotharingia reperta enarrantur.

Huiusce libelli ad spectatorem Distichon.

De quicũq; vides tenuẽ ne temne libellũ:
Sim licet exiguus plurima pãdo tamen.

Digitized by Google

Clarissimis ⁊ undecisq; doctissimis dominis Johanne de Lotharingia metensem presule designatis Symphorianus Champerius plurima impartit salute.

Distractis aulicis negocijs aliquid quod pluteum cedat ⁊ demorsos sapiat vngues posteris relinquere/⁊ si cū plurimis videatur humanissime princeps oppido esse cū arduūn: nihil tamen animo cupienti (vt trito vtar adagio) labor aduersatur improbus. Quare cū nuperrime nocte ferme concubia somno (ita vt fit) experrectus, illorū vinolentam potius cū vero consentaneam opinionē mentis scrutinio volutarem: mihi in somnis apparere visus es: non vulgari populari aut pedagogico: sed e Tullianis fontibus ac Iouis cerebro scaturienti sermone suadere: vt aliq̄d in lucē emitterē: quo vel chimeristis tenebris inuoluti friuolam vanā explodendam in propatulo haberēt illorum esse sententiaz. Quo factum est vt ly ricū illū poetā Horatiū consuluerim: qui meveridico hoc carmine est exhortatus. Sumite materiā vestris qui scribitis equam viribus. Scrutatus sum extemplo si quod possem argumentum ex animi sententia nāciscī quod ad tuū delicatum litteris multijugis imbutū faceret stomachum. Interea bellum inter humani corporis mēbra prisctis temporibus gestum: mihi diutius pensitanti prospere admodum occurrit: quod quidem non cothurnico stilo chartisve nocturnis describerē: sed placida humilliq; camena ac pēna (vt ita loquar) volanti minoribus facerem notuz. Illud (quesovt libeat) amplo tuo nomini dicatum obuijs manibus susciperē: atq; ab inuidorū mordacib⁹ salibus inexpugnabili tuo tutari ppugnaculo: quo non solum meipsum: verum omnes litterarum sitibundos cultores ad litterarum culmina capessenda insliges stimules glorieq; calcaribus pungas. Vale litterarum decus. Ex Nancelo. xiij. Kalendas septembres. Anno domini. M. cccc. xvj.

Digitized by Google

¶ Medicinale bellū Cerebri & cordis regum de principa
litate corporis humani inter se cōtendentium: nuper apud
Nanceium primarū Lotharingie oppidum a dño Sim-
phoriano Champerio siue cāpegio equite aurato ac sere-
nissimi ducis Calabrum Lotharingorū & Barrēsium &c.
consiliario primario editum.

¶ Capitulum primum.

Cām homo celorum ordinem vnde moueantur: quo
progrediantur/& quibus mēsuris/quidve pariant
viderit: quis neget eum esse ingenio (vt ita loquar)
pene eodē quo & auctor ille celox: ac posse quodā-
modo celos facere: si instrumēta nactus fuerit ma
teriamq; celestem posiq; facit eos nūc: licet ex alia
teri amatamen persimiles ordine. Cōsideremus artes illas que
nōmodo corporali victui necessarie non sunt/sed plurimū nocie:
quales sunt omnes scientie liberales: quarū studia corpus ener-
uant & vite impediūt cōmoda. Subtilis cōputatio numerorū: fi-
gurarū curiosa descriptio: linearū obscurissimi motus: supsticio-
sa musice consonātia: astrorū obseruatio diuturna: naturalium
inquisitio causarū: diuturnorū inuestigatio: oratorum facundia:
poetarūq; furores. In his omnib⁹ animus hominis corporis de
spicit ministeriū: vtpote qui quādoq; possit & iam nunc incipiat
sine corporis auxilio viuere. Vnum illud est. Imprimis animad-
uertendum q; artificis solertis opus artificiose cōstructū nō po-
test quilibet qua ratione quo ve modo sit cōstructum discernere:
sed solū q̄ eodē pollet artis ingenio. Nemo em discerneret qua
via Archimedes spheras constituit eneas: eisq; inotus motibus
celestibus similes tradidit: nisi simili esset ingenio pditus. Et qui
propter ingenij similitudinē discernit: is certe posset easdē cōstitue
re: posiq; agnouit modo nō deesset materia. Quapropter Mer-
curius ille trimegistus egyptiorū Rex maximus hoiem dicebat
post primū deū pene maximū esse deorū. Nā ille alibi ita ait. Ma
gnū miraculū est homo: maximū miraculū est homo sapiens: qui
ad bene viuendū seipso cōtentus est: qui supra fortunaz colloca
tus instar liquidi celi imperturbatus defecatusq; degit: cuius se
renitatē nulla tempestas obducit. cui cū deo virtute cōsiliāte co-
gnatio est. Eius quoq; gratia oia que sub orbe lune mouētur fie
ri atq; moueri Peripatetici atq; stoici affirmāt. Arabes aūt & he
bdei atq; xp̄iani Theologi tp̄z quoq; mūdū fuisse hois gr̄a ostitu
tū. Qui vt celeberrimi cōditores dixere. ē mortalis q̄dē de⁹. atq;
eleganter & luculēter Romanꝰ ph̄s ac magnus orator Cicero.
Animal hoc (inq̄t) putidū: sagax: acutū: memor: plenum rationis

Hois laus & nō. mediocris gloria.

Artiū li beralium confusuz cahos.

Sutor crepidaz trālilire nō debet

Mercuri us trime gisti⁹ egi ptiorum Rex.

Nō soluz q̄ sub or be lune sunt verū. uerū ho minis cā cōstitutū.

Digitized by Google

Nimmerito de sua natura gloriatur humanū genus.

Homo antrophos nominatur.

Quare pōt hūanū corp⁹ microcosmū appellauerunt.

Byon siracusan⁹ Dom tianus.

Plato in lib. de regno:

Jugurthe ingratitudo.

r cōsilij quē vocam⁹ hominē: preclara quadā cōditiōe generatū est. Merito igit de natura sua gloriatur humanū gen⁹ qō rationis ac diuine mentis particeps si naturā ducē sequimur virtutis luce clarescit: decore honestate ac laude refulget: maximis quibusq; splendescit ornamētis. Unde Plato in Cratylo eleganter r luculenter inqt. Ita hominis nomē illud significat q; cetera quidem animalia que vident non cōsiderant: neq; animaduertunt: neq; contemplantur: homo autem r videt simul r contemplatur animaduertitq; quod videt. Hinc merito solus ex omnibus animantibus homo antrophos nuncupatus: quasi anatron. i. contemplans que opopen. i. vidit. Ea propter philosophi humanum corpus microcosmū appellitauere: quod idcirco sic nūcupatum opinamur quoniam eius partes tanta industria tantaq; fabricatura simul annexe sunt: vt merito iure indicibili quadā r nunq; satis admirata constructione macrocosmo veniat conferendum. Il enim a primordio sue generationis fonte. quatuor membris Cerebro scilicet tectinori cordi ac testibus tanq; principibus a summo rerū opifice: qui res hominūq; deumq; eternis regit imperijs r fulmine terret scite admodum traditum est. Que profecto diu tanta concordia ac tanta animi tranquillitate regnauere: vt incredibile sit memoratu q; facile coaluerint. Verū vt non minus vere q; elegāter r lepide inquit ille Ennius: Nulla sancta societas nec fides regni est. Et pro lucani cēsura habetur. Nec regna parēt nec ferre venus potest: omnisq; potestas impatiēs cōsortis erit. Quare Homerus in secundo Iliados rapsodia inquit Nō bonus est multorum principatus: vnus sit dūs vnus Rex. Et dion Siracusanus olim dictitauit nō posse bene regi rēp. multorum imperijs. Et a domitiano dictū est. Non est bona imperatorum multitudo. Plato etiā in libro de regno maxime probat monarchiā. i. vnius principatū. Et vt diuus Cyprianus scribit. Ut vnus sit princeps omnis natura cōsentit. Rex vnus est apibus: r dux vnus in gregibus: r in armētis rector vn⁹. Multo magis mundi rector vnus. Et Homerus a Ioue autumat dari sceptrū r ius principi (Cū ait) Rex vnus cui sceptra dedit venerandaq; iura Juppiter. Ambitione igitur correpta r auiditate regnādi: alterū alterius regnū affectare sibiq; totū iperiū vēdicare assiduo mentis scrutinio volutare nō desistit. Nec mirum si ex magna cōcordia in ingentem inuidiā deuētum sit: cum agitet discordia fratres: ac hi de quibus bene meruerit sepissime in tuū conturēt ertium. Nonne iugurtha spurius sceleri. Ille magister carcer vt carcere dignus a Milipsa rege numidie libere pinde ac filij⁹ educatus r post mortē regni cū filijs coheres factus patrueles suos

Digitized by Google

dominio priuauit. Quid alios memorē quos si in mediū omnes adducerem dies mihi deficeret enarranti. Sed vt vnde egressa est nostra se referat oratio. Cor inexhausta dominādi cupiditate affectum preconi accersito iubet. vt q̄ primū lepozino cursū suos omnes cōuocet: quod vbi perinde ac iusserat effectū est. Extēplo Pulmo: Pannniculi: lacerti pectoris: arterie omnes ⁊ que sibi mācipantur cōuenere. Regem imprimis milienis salutibus impartiunt: quid sibi velit scisscitantes. At rex accepta salute: illis gratias egit q̄ imperio suo celeriter paruissent: simul omnibus orbi tris procul amotis in editū penetralia imperat secedere. Quo vbi peruentum est blande talibus alloquitur. Nō est quod miremini milites fama super ethera noti me cui vestrū cura tradita est vos huc ventendos curasse: quandoquidem nisi fata obstiterint Cerebrum rex potentissimus quicquid nominis priscis temporibus animi prestātia ⁊ viribus corporis vobis comparaueritis. Id totum ad restim nihilumq̄ nunc hodie cum magna nostrum omnium ignominia sit redacturus. Quare vos (vt poetice loquar) per sacratissimas apollinis tripodas (si equum est) obtesto: vt lepozino corde ⁊ habitu sardanapaleo relectis viriles animos induatis. Satius enim vobis ducendum est pro libertate: patria aris ⁊ focis certa morte occumbere: q̄ turpiter quod vite relicquum est peregrinis barbarisq̄ subditi ducibus in seruitute vegere. Nam bene ⁊ composite locutus est Augustinus dulcis patrie amor: dulcissimus parentum. Et luculenter. M. Tullius locutus est cum ait. Unicuiq̄ nostrum chari sunt parentes: liberi: propinqui familiares: sed omnes omnium charitates patria vna complexa est: pro qua quis bonus vnq̄ mortem dubitauit oppetere: cum et profuturus esset. Et si hec animos vestros strenuos non moueant: saltem gloria nullis seculis peritura simul ⁊ nomen immortale ad hoc negocium exequendum omni semota formidine excitare deberent. Eia agite more rumpantur ⁊ quid habeatis mentis dicite. Hoc vbi auribus hauserunt partim rem armis q̄ citissime terminandam: partim verbis prius q̄. armis experiendā cēsuere. Tādēq̄ decretū est ab his q̄ vel etate vel cure similitudine patres appellantur ad Cerebrum regem legatos esse mittendos. Postq̄ lōgo verborū meatu lōgisq̄ ambagibus quinam distinarentur agitatum est: hec alternātibus potior sentētia visa est: vt Pulmo lacertis alterisq̄ comitatus legatus ad cerebrum mitteretur.

Cordis imperandi cupiditas.

Cordi subditi regem salutant.

Cordis ad subditos oro.

Sanū cōsilium.

Diuus Augustinus.

M. Tullius.

Animo diuersitas.

Pulmo ad cerebrū legatus mittitur.

¶ Pulmo ad cerebrū legatus destinatur qui cordis mentem patefaciat. Cap. Secundum.

Digitized by Google

Pulmo legationis primas.

Legati cõtinuo equos ephippijs ac loris egregie munitos ascendũt. Inter quos Pulmo erat apud regẽ suũ supreme auctoritatis. comitãtibus illũ ar terijs. z lõgo lacertoz ac spirituũ vitaliũ ordine. hospitatus in palatio apud Caluariã ostium princi pẽ. Cũqz postero die ad Cerebrũ ingressur⁹ eẽt. z magistratus oẽs vt sunt dura plaqz matres splẽdidissime ac iuuenũ aialiũ spirituũ caterue iussi fuissent dato cãpane pulsu adesse in areã palatij quã Craneũ vocãt: vt cũ senatu obuiã regi pgerent. Erãt nãqz in eo numero aurati eqtes viriqz patricij proza z puppis: z qui sui cuiusqz ordinis primi sine cõtrouersia in ciuitate capitis habebãtur: vt sunt sensuales nerui q̃ sunt septẽ pares a proza procedentes. Itẽ sequebãtur nerui motiui a puppi procedentes. Oculi tamen ne dignitati vetustissimi acveneraẽ de auctoritatis magistratus derogarẽt in sentẽtia cũ suis neruis obticis perstiterũt. Cerebrũ Rex pernoctauerat in oppidulo qõ vulgus plã matrem appellat. Vnde primulo diluculo discedẽs superato dure matris iugo in vallẽ proze descendit: z ad villã prestantissimoz obticoz neruoz apud oculos diuertit. Ibi lauto splendidoqz cõuiuio ab oculis fratribus instructo prãsus est. Erat dies ille Iouis. vij kalen. Junij annusqz. xvj. post millesimũ z quingentesimũ a salutifera Christi natiuitate: cũ capitis ciuitas tota frequens profusaqz in honorem Cerebri regis exultare: taberne testium vesice ac vulne clause. vie frondibus virentibus strate: domorum cranei parietes ornari pendentibus vndiqz capillis aureis tapetibusqz. Oculoũ tunice septẽ humoresqz tres visum prebentes in vicis z porticibus dispositi preciosis vestibus gemmis vnionib⁹: margaritisqz ac monilib⁹ induti. Humor crystallin⁹ nõ ex toto rotũdus sz i supficie aliquãtulũ plan⁹ atqz clar⁹ crystallo persilis supme apud oculos auctoritatis aduẽtũ z ipe cerebri regis puenies vbẽ igressus est comitãtib⁹ illũ pside senatuqz z lõgo suoz comitatu hospitat⁹ i media caluaria apd edẽ oculoũ. Tepla cãpanarũ sonitu: naues q̃ in portu oculoũ erat: z ars ipa narijũ tubaz clãgore: bõbardarũqz strepitu resonare. Palatijs quoqz erectis vexillis rethevz mirabili dura mẽ plaqz claudere. Diab oibus veniqz capitis loca igẽtis leticie signa p̃ se ferre. Dies vbiqz festꝰ vbiqz solennis agi. At senatus ceteriqz ciues z iuuenum caterue. Oculi nerui obtici sensuales atqz motiui nares: ossa petrosa: aures/ vulua/ narijũ carũcule: dura plaqz mẽfes: nucha: capilliqz oẽs sericis vestibus induti: circa meridiẽ palatio egrediunt: z ad plã matrem regi obuiam facti: vt primum illũ venientẽ complexi

Pulmo Cerebri insequũt

Honor Cerebro in capitis ciuitate exhibit⁹.

Humor crystallinus.

Subditorũ in fuũ.

Digitized by Google

sunt: descẽdentes equis prona obuolutoq; in terrã genu venera bũdi suũ principẽ salutãt. At cũ Pulmo cordis legatus Cerebr̃ vidit ex delegato sibi munere hanc orationem habuit. Miratur Cor triũph antissimus princeps Rex serenissime tuã inauditã in solentiã: qui tanto tumore tãtaq; audacia p̃ditus sis: vt te illi p̃ferre ac primores partes in regno cõmuni tibi vendicare nõ eru bescas. cũ cunctis vel bethõ aere crassiorib⁹ satis supq; cõpertũ sit. principatum tũ prudẽtia/ generositate/ fortitudine. tũ regnã di pioritate sibi non ꝑerã ꝫ meritissimo iure deberi. Desine igi tur tã aita appetere tuisq; terminis contentus vinas. ne posthac sed sera ducaris penitentia. Nã numeroso conflato exercitu teq; tuosq; perdet. ni vel breuissimo temporis curiculo fatuã hãc r in fusam exuas mentem. Et ne fabula longiorẽ factamus prologũ hoc Tetrastichon tuis posthibus ac fenestris inferendum pre ocu lisq; semper habendum destinat.

Qui loca celsa potest firmato scandere gressu:
Maxima felicis gloria patris erit.
Sed puer infirmis volitans super equora pẽnis:
Flebilis equoreis piscibus esca fuit.

Hæc vbi plata sunt Cerebũ rex furibũdo simlis vir se ꝓtinuit q̃n fido ense qui suo lateri adherebat euaginato Pulmonem sua obtruncet manu: sed p̃sentũ circũseptum caterua/ r q; principem nõ decet ĩ legatos seuire: q̃uis egre tũ incepto abstinuit: legatisq; ferociter respõdit sese nõ solũ copijs aggregatis: verũ certamine singulari exitus belli periculũ facturuz. verba aũtẽ nequaq̃ retractaturũ. Hæc vbi legati ad cor regẽ pertulere: viuti⁹ cõsilio versatũ est quid primo esset exequendũ: vt ne corporis an virtute animi res militaris magis procederet. Postremo Salustiana au ctoritate moti: priusq; inciperẽt cõsulto r vbi cõsuluerint mature opus esse facto censuere. Ceterũ nãq; sentẽtia comprobatũ est tu tius rem ad iudices esse referendã: q̃ temerario ausu seq; suosq; alee martis qua nihil incertius ꝓmittere. His aũt admussim tru tinatis: ac vtriq; vno consensu admissis: p̃stantissimos quosq; to tius regionis sophos placuit accersiri. Cor imprimis Pythago ram samũ/ Platonẽ/ Anaxagorã/ Empedoclem/ Permenidem/ Melissum/ Timeũ/ Crisippũ/ Plotinũ/ Porphirium/ Alexandrũ et vltimo Auerroim ꝓplures(quos hic nõ est enumerandi loc⁹) viros apprime in phia exercitatos sue puincie patronos haud somniculose cõuocauit: simul pollicẽs si eoz opera sibi principa tus adiudicẽ immẽsuz argẽti põdus r auri ꝓ ꝓmio porraturos. quare Arist. inquis cor dicit principale mẽbrũ: qm r sit⁹ ei⁹ sedẽ ob tinet principalẽ: i medio eñ positũ ẽ: sed magis suprius q̃ iferius

regẽ obseruatio.

Pulmõis ad cerebrũ oratiũcula.

Pulmo cerebro arrogan ter minat

Tetrastichon cerebro a cor de missuz

Cerebri tracũdia.

Ceterum probata opinio Auctoritas salustiana.

Phia cor de ꝓ arbitris ꝓuocati.

Arist. lib 3. de ptib⁹ aialiũ. cap. 4.

a iiij

et parti priori animosius q̄ posteriori. Natura enim rē nobiliorē
constituere in locis nobilioribus solet nisi quid maius impediat.

Cor fons et sanguinis origo. ¶ Cor enī origo prima z fons sanguinis est: aut cōceptaculū primū. Hecvt Aristo. scribit. ex cōfectione animaliū perspici possunt atq; etiā ex generatione. Cor enī statim omnium partiū primum cōsistens sanguinolentū est: motus etiam leticie ac tristicie deniq; omnium sensuum oriri hinc eodemq; desinere videtur. Ratione quoq; ita esse ꝓbatur. Principiū enī vnū esse oportet vbicunq; fieri potest: aptissimus autē omniū locoꝝ medius est: mediū enim vnū est: et tale vt vndiq; attingi vel eque vel prime possit: ad hec cum nec pars alia sanguinea vlla: neq; sanguis ipse vim habeat sentiendi: q̄ priori sanguinē habet habek origine primū.

Arguta ratio.

Q̄ ꝑmū sanguinē hz reputat origine primū. ¶ Sed in partiū prima gnatione statim cor palpitare cernitur quasi animal sit: vt quod principiū sit nature eoꝝ que sanguinē habēt. Argumentū vel inde deduci potest q̄ nulla animal sanguinis cōpos careat corde: principiū enim sanguinis habeant necesse est. Iecur etiā olbus (vt inſit Aristoteles) sanguine p̄ditis ineſt: sed nemo id censuerit esse principiū vel corporis totius vel sanguinis situs enim nequaq; obtinet principalem: lienem vero sibi habet aduersum in his que exquisitius cōstent: nec vero sanguinis conceptaculum modo cordis intra se continet. Sed vt reliquę partes sanguinē venis inclusum habēt. at hec vena per iecur tendit nec vlla ex eo prouenit. Uene enī (vt Aristoteli placuit) ex corde sua initia trahunt. Itaq; cū alterutrū istoꝝ principiū esse necesse sit. Iecur autē nō sit: cor sanguinis quoq; principiū esse necesse est. aisi enī sensu definit. Uis autē sentiendi primo illi tribuit q̄ primū sanguine preditū est. Talelaſit (inſit Aristoteles) cor est: quippe q̄ origo sanguinis sit: z primū sanguinē habeat.

Necesse ē oē aial sanguis pticeps cor rep̄ habere.

Uenaruꝫ principiū cor

Cui prio sentiendi virtus tribuatur.

¶ At cerebrū hypocratem/ Galenū/ preclarū Auicennā/ Senem Auēzoar/ Rasis penū/ Ysac filiū regis Arabū/ Mesues regis damasci nepotē: ac elegātissimum Cornelium celsum: illos gēmis z auro phaleratos: quos doctrine prestātiaz bonitate ingenij ceteros totiꝰ orbis terrarū apollini dicatos tantū excellere dignouerat: q̄ ſi luna ſolis res stellas magnitudine prestat ad se cōuolādos obsecrat. Quod enī promittere ledit promissa duos quibus esse potest. ¶ Postq; autē affuerunt re prius sigillatim enarrata promisit cerebrū q̄ si pro se sentētia victoꝝ auxilio auspiciisq; ferretur: se non solū optibus auro argento: gemmis: lapidibus pciosis illas nūc donaturum: sed etiā quotidiana pecuniarū copia prosecuturū. Namq; si princeps membroꝝ omniū efficiatur: tantā pituite abundantiam ad cor suosq; cōmilitones immissurū: ita vt in frequenti et quasi horario medicoꝝ auxilio sibi vel pharmacis nō sine podalirio:

Cor fons et sanguinis origo. Lenaruꝫ principiū cor Cui prio sentiendi virtus tribuatur. Medicina cerebro patroni accersiti pollicita e cerebro medicis facta.

machaone: Hippocrate et Galeno confectis succurratur presenti interitu suffocationeq; perituros nō esse ambigendum.

¶ Cerebri et Cordis negocium philosophis et medicis cō mittitur. Capitulum tertium.

REs igitur ad hos sapiētie professores relata sueq; fidei credita est: quā vbi diutino prestātes medici ac philosophi statere eq̄librio trutinassēt: hi Steuto rea voce: strepitu sophistico Cordi principatū adiudicabāt. hanc pponentes rationē. Cor est primus principiū et ab ipso emanāt virtutes ad Cerebrū quarū quedā suas actiones perficiūt i Cerebro et partib⁹ ei⁹ sicut imaginatio et cetere: quedā vero emanāt a Cerebro ad alia mēbra que sunt extra illud sicut ad pupillā et ad musculos mouētes. Et similiter a corde ad epar emanat virtus nutriendi. Deinde ab epate ad totū corpus mediātibus venis: et nutrit eriā Cor. quia virtutis principiū est a Corde: materie vero ab epate. Quare tertio de partibus animaliū. Cor siquidē et epar omnibus necessaria animalibus. Cor quide propter caliditatis principium: oportet enim aliquod esse velut caminū: seu fornax/in quo ponatur nature viuificans: et hoc bene custoditum velut arx ciuitatis existens corporis: epar autē digestionis gratia. Cor namq; formaliter et perfecte omnes posset actiones perficere si ei afforēt instrumenta. Ipsa vero non potuit habere ne in eius actu nobiliori qui est vitam dare impediret: et ideo ab ipso fuerunt diuincta. Cor namq; proportionatur pelago ventis agitato: a quo fluuij deriuantur tres magni: quorū vnus per totū corpus diffunditur spiritum deportans. et sanguinē arteria dicta adorti. Reliquū vero agitat pulmonē: et aerē ipa attrahit inspiratione: ac inde capti nosos vapores expiratione depellit. Est et fluuius alius demandatus ab ipso sursum tendens in cerebrū vt nerui qui generantur ab eo ex materia continuante inter cordis et cerebri materiā cuz impellitur sursum. Is autem superfluus in eius expensione inueniens superius obstaculū refractus vnū generat lacum puta cerebrum: a quo siquidē lateraliter originantur riuuli multi: quorum vnus extat maior vt nucha: septē vero minores sicut paria septē neruorum. Ipsa namq; seu vicarius et nuncius cerebri per totū dirigitur dorsum: ex qua vtrinq; lateraliter plures emergunt nerui ex spondilium foraminibus egredientes. A prefato etiam pelago procedit apud eius dextrā cordis auriculā fluuiꝰ alius magnus: puta vena grandis plus q̄ arteria parua epati delata. Cuius

Medicorū p cerebro haud cōtēnēde sententie

Aristo. li. de partibus aialium.

Cordis i actionibus ꝓtꝰ.

Cordis ad pelagus cōparatio.

Riuuli cō plures a cerebro generāt.

Nucha cerebri nuncius.

vena grā dis

Digitized by Google

quidem vene vna pars ascendit: altera vero descēdit. Qué ex ma
teria producitur qua cordis materia connectebatur epatis ma-
Mēbra q̄ teriē cum ea spumabat deorsum versus latus dextrū a cordis ma
ex epate teria eius vigore: que modicū progressa locū ampliata producit
resultant epar videlz a quo plures vt demū fluuius maior tēdit in deorsū
riui ac rtuuli: sicut vena chilis cū meseraicis z alijs. Ex q̄bus tan
dem cū alijs consurgunt testiculi. In corde eñ est ois virtus radi
caliter aut formaliter specie z instrumentū vnius virtutis: puta vi
talis illic fulcite perfecte. In reliquis autem secus est duabus.
Cor instru Quare ostenditur cor instrumēta alīūde aquirere q̄ sunt cerebū
mēta ali- Epar aut Testes. Ex hijs itaq; contingit capere firmamentū Ari
unde sibi stotelis verū: z medicorū probabilē fantasiā. Unde Auicenna pri
cōparat. ma primi. phi sermo cum certificatur subtiliter est veracior: sed
Auicēna medicorum sermo imprimis cū attenditur est magis manifestus.
pria pmi. Medici cerebro validis incōcussisq; rationibus dominū ascribe-
Cōmēta bant. Cōmentator siquidem z si medicis semp fuerit emulus: in-
tor vt plu nuit Platonē qui opinatur q; aia essentialiter diuidit in corpore
rimū me- p̄m diuisionem membrorum: in quibus agit suas actiones diuer-
dicoum sas: et q; non cōmunicatur in aliquo mēbro: q; pars intelligibilis
emulator est in cerebro tantū: desiderū vel cōcupiscibilis in corde tantū: et
naturalis id ē nutritiua i iecore/sz nobilior actio est intelligibilis
Phi corporis ico igit et cerebrū nobilius ceteris. Ceterū philosophi sanitatē cor-
lumitatē poris spernunt z vires mēbrorum negligunt: neq; es ignarus aut
nihilifaci immemor paupertatē aut egritudinē z mortē apud philosophos
unt. neq; turpia neq; mala esse. Socrates nempe paupertate gloriat
Socra- ipsamq; diuitias appellat z philosophie rutilissimū p̄sidiū. Sicu
tes de ti z malam valitudinē Theagi plurimū ad philosophiā cōtulisse
theage. idem ipse auctor est. Ita si recte memini de illo loquens. At vero
Platonis Theagi quoq; nostro cuncta vt philosophia excidat/suppeunt
de sanita solus hunc morbus diutinus coarcet z cōtinet. Plato autē (erat
te ircuria. enim vegeto corpore z valido) achademiā imprimis infalubrem
Interitū attice locum vbi maneret elegit: corporis salutis maxime negli-
plato. li- gēs: z vires illas pudicitia z frugalitate cōmutans. Mortem ve
bertatem ro libertatem solutionēq; malorū honestissime (vt putatur) appel
appellit- lat: docensq; miseratus hominē deus mortalia illius z vincula fe
tat. cerit. Si ergo ista q̄ dicūt philosophi vera sunt: z q; libido z domi
nandi et habendi immodica cupiditas z formido atq; regnandi
temeritas malorum turpissima z sunt z dicuntur: quibus boni li-
beri animo euaserunt: Quapropter corroboratis veritate rationi
bus dominium medici Cerebro ascribebant: quandoquidē me-
dici corporis salutem tuentur: philosophi vero anime solum sani
tatem pollicentur. Uerum (vt philosophantibus placet) quoniaq;

Digitized by Google

a proportione equalitatis nullo modo poteſt prouenire actio: ſic proculdubio iudicandū eſt ab equalitate vocum nullaz poſſe determinari ſententiam. At cum duo ſint genera decertandi: vnum per diſceptationem: alterum per vim: confugiendū eſt ad poſterius qñ vti non licuit ſuperiore. Uterq; alteri bellum indixit: dies marti aſſignata eſt. Duo ſūt gña decertandi.

¶ Cor Epar ad ſe pollicitis allicere velis ac remis conatur. Caput quartum.

His atq; conſimilibus Cerebri animatus exercit⁹: hoſtiū in ſua multitudine philoſophoz̄ confidentium intrepide preſtolatur aduentū. At cor aſtute nouas artes noua pectore verſat cōſilia ſecumq; volutat: ſecum vicinū vna cuz ſua militari caterua: vel prece vel precio ſibi belli ſocium alligandū. Illi autem in hunc modū ſcripſiſſe fertur. Cor Epar ſummū ſuum plurima impartit ſalute. Non tam auerſus equos tua ſol iungit ab vrbe elegantiſſime princeps: quin tibi ſatis vel luce phebea clarius ſit exploratum: quanta cerebrum rex vecordia ductus: quantaq; animi elatione preditus: noſtrum omniū concupiſcat imperium: quod ſi equo animo feramus abiecta alga villiores nō modo apud exteras nationes: verūquoq; apud hos quos ſeruitutis iugo premimus habendos in propatulo eſt. Uerum quanto magis magiſq; cogito nimirum dabit nobis magnuz malum: ita me ab eo video labefactarier: niſi tuus vel xerxeus exercitus noſtro non minus feliciter q̄ vnanimiter coniungatur. Hoc autem ſi a te optatum feramus penes nos victoriam fore non eſt dubitandum: teq; tam modo totius prede: adoree ac regni nobiſcum participem efficimus. Uale. z quid mētis habeas reſcribe. Epar litteris diligenter ſcrutatis animo belli cecos voluebat euentus: ac modo in hanc modo in illam ferebatur ſententiam. Cordi ne ſuppetias ferre: an ſibi ſuiſq; conſulere ſatius eſſet. Poſtremo cuz auaricia et pollicitorum magnitudine: tum cunctis innata dominandi cupiditate captus. Cordi eo verborum contextu reſpondit. Epar cordi ſalutem. Ingratos mendaces ſimul et alienum conflantes apud Perſas grauiſſime multari litterarū monumentis proditum eſt: in ingratos autem ſeueriſſime animaduertebatur: quoniam hoc vicium diis hominibuſq; inuiſum vel beluina feritate preditis: clariſſime quidē conſtat. Propterea ne in ingratorum albo veniam: nec iniuria aſcribendus: tibi

Cordis aſtutia.

Cordis ad epar epiſtola

Decinor⁹ animus huc z illuc impellitur.

Epatis ad cor epiſtolium.

Digitized by Google

omnimodam meā operam deuotaq; labor: mihi iussa capescere fas est. Sed quia nulla ratis portum siue numen diuum aduenit optatum: deos oro/sanctosq; precor: tua vota secundent: & donent tibi Nestoris senectam: Augusti decus: vicēq; Metelli. Vale.

Cerebrum timore concutitur q; Epar cordi sit copulatum. Capitulum quintum.

Cerebri metu concutitur.

Cerebrum rex vbi firma amicitia pcussoq; federe iecur cordi adunatum accepit: vehementer timuit: ne hec inita concordia aliquid mōstri pareret quod in suum verteret detrimentū. Accersito igitur tubicine imperat: sonitu lituorū ac tubarum suos omnis cuiuscunq; conditionis subditos arma tractare potentes regiam dedaleis alis assumptis aduolare. Interea conuiuium luculianā redolens elegantiā curat diligenti opera preparandum: vt hoc suis esset indicium hostes regi non formidolosos: cum in tanta rerum omniū turba baccho Cereriq; timorem militibus adimendo indulgeret. Vbi autē militū copie tussu atq; imperio regis regiam austro insignem et auro appulere: thoris tussi discumbere pictis. Dant manibus famuli lymphas Cereremq; cantistris expediunt: tonsisq; ferūt mantilia villis. Varium hoc fuisse epulum diuersisq; bellarijs ornatum nemo est qui ambigat. Postq; exempta fames epulis mensq; remote. His cerebrum milites compellat vocibus vltro. Iamdudum vobis compertum est milites strenuissimi quibus cum vobis de salute ac gloria sit certandū. Genus namq; hominum est superbū: fastu mens & temerarium: imbelle tamen: militie expers: seruile & rude donandū. Tali spe milites cerebrū animabat: Sed nihilo secius dispositis aciebus cerebri magnanimus princeps: & quasi alter Judas machabeus cū exiguo exercitu: cōtra maximā cordis ac iecoris multitudinem: qui suis ait. Facile est concludi multos in manu paucorum: & non est differētia in conspectu dei celi liberare in multis & in paucis: quoniā non in multitudine exercitus victoria belli: sed de celo fortitudo est. Ipsi venīūt ad nos in multitudine contumaci et superba vt disperdant & spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris: & ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Quare reuocate animos et hoc in animū inducite vos pro libertate atq; patria iusto marte decertare. His dictis suorum animos tantopere accēdit: vt haud facile creditu sit: cū pugnādi auiditate flagrare: regem suum laudis

Cerebri ad milites suos oratio.

Judas machabeus.

Machabeoꝝ tertio.

Bellatorū cerebri animus audax.

Cerebri uiuiū p fuis opi parare paratum.

prēconio efferre: diē belli tota mente expectare: alius alium hortari. Augebat non parum militibus animum regis presentia: cuius hoc tempore auctoritas plusq; reliquus valuit exercitus Interea dū hec agunt Testiculi ad Cerebrū sponte tabellarium Testiculor ad cerebrum datum. misere: qui regē nomine herorū prout moris est salutauit. Tanta (inquit) est tuorū in principes meos beneficiorū copia: vt si illorū rebus mā opera tua indigeat maiestas velis ac remis tibi auxiliū laturos in cordis epatisq; inauditā insolētiā vltronea polliceant volūtate. Nam assiduis incursionib⁹ vsq; adeo circūuicinos molestāt: vt in effrenata illorū licētia pastomide acriter reprimat: torā plagā non tantū amoue abundātia: sed his quoq; q̄bus doleat natura negatis penit⁹ exhaurietēt. Cerebrū rex audita tabellarij voce in Cerebri ad testiculos nūcios reipōsio. hec verba prorupit. Fecerūt se dignū opus testiculi illi principes tui: nō minus cōsilio/prudētia q̄z belli peritia formidādi: q̄ virtute suā operā in bello gerendo mihi liberaliter obtulere. Quāobrē a me z habeā z referā (ita vti meriti sunt) gra. Nā illos mee expeditioni p̄fectos esse z volo z cupio: vnde opere p̄cīū est: vt huc exercitu cōparato pperent: mecū infra paucos dies castrametaturi. Cerebrū rex testiculos suis copijs proficiscentes hostium formido. Videtes hostes huiuscemodi cerebri cū suis militib⁹ z ordinē et instructionē atq; pseuerantia honestis⁹ ducētū fortiter dimicādo in armis mori q̄z turpiter cedēdo terga vertere/ admirabant q̄z plurimū atq; timuerūt. Constitutis cerebri copijs in vna pectoris parte: hostiū vero in altera. Cor vt ferox atq; pugne cupidus hortat suos: nec mora deinceps canētib⁹ signis: vno tēpore pluribus est locis in cerebri exercitū pcursum: q̄ in eos ferebant cū fremitu z clamore stomachū ingressi ad vteriorē terminū p̄tendūt.

¶ Cerebrū z cor reges in campos proficiscuntur sua tentoria fixuri. Capitulum sextū.

IIs atq; alijs cōsimilib⁹ cordis aiat⁹ exercit⁹: hostiū in sua prudētia cōfidētiū intrepide pstolantur aduentū. Memorare possem qua calliditate quibusue vaframētis cor in alliciēdis militib⁹ vterer nisi nos tediosa plixitas alio diuertere suaderet. Cor rex imprimis cū suis nō cōtēnendis copijs in Cor locū suis castris idoneū selegit. pratū viride pectoris floribus⁹ multicoloribus⁹ conspicuū: fontibusq; limpidis irrigatū sua castra fixurus suis fretus hilariter pdijt. Quē pulmo: panniculi multi: lacerti pectoris nimis pulchris armis pditi/ atq; in eqs ferocib⁹ sedētes parti incessu comitabant. Post hos gradiebantur innumere arterie milites leuis armature uero ipso leuiores: qui armis permixtis coloribus⁹ insigniti cer- Militum cordis ornatus et ordo.

tam in fronte ꝓmittebant audaciam. Epar aũt princeps cordis dere copular⁹ postremo gradiẽs vere. Dicẽs insania referebat.

ꝓpostera epatis exercit⁹ series.

Nam tametsi non cõtẽnenda manu constiparet nihilomin⁹ tamẽ qꝝ confuso ꝓpostero ordine ꝓcedebat: aut nihil aut parũ adiumenti allatura credebaꝯ. Hũc imprimis seqbanꝯ stomachus: ileum: iunũ intestinũ ⁊ infinite Weseraice cõfuse incõptis armis ornate ac timoẽ pre se ferẽtes: alie namqꝫ pila rubigine cõfecta: alie pustulos sudes portare: ⁊ vt vno verbo ꝓstringã loge ad arattũ aptiores populares he misere ꝙ ad arma tractanda censebanꝯ. Deinde pergebant vene maiores fel/splen/renes/port oẽs numero insiniti mures mea q̃dem sententia non min⁹ ad bellũ parati: ꝙ eoꝝ in armoꝝ excellentia ac pulchritudine decor facile indicabat: q̃bus a rege cõcessuꝫ est: vt quẽ libuisset locũ occuparẽt in quo sua tentoria ngerẽt opportuni⁹. Ad hoc vesica ⁊ intestina ꝓcedebat fulgida armatura micãtia: verũ viscꝫ adeo tenere vt nõ tantũ eoꝝ corpora tnedie/algoris/vigilie/impatiẽtia sed vel minimi laboris phiberenꝯ. Cerebrũ cõtra ex altera pte de quo meminim⁹ rituli locũ suis castris cõgruũ perqrebat: ad quẽ cõmeat⁹ ⁊c. q̃ ad victũ ⁊ vite cultũ prinẽt aueh turo ⁊ sine hostiũ interceptiõe valerẽt: quẽ vbi ex animi sentẽtia nact⁹ est: vbẽ cõtinuo repetit. Regiões suas terribili turbarũ sonitu ꝓsto esse in tpo diluculo iubet velle asserẽs (vt fortis decet milites) se nullã in suis esse cunctationẽ quo bello suoter fugere videanꝯ. At primũ aũt relicꝫ Thitoni croceũ aurora cubile: rex ipe gradarũ mire leuitatis alcendit laudabili serie suas ordinãs copias. Per ceteris oculos cũ septẽtunicis cornea vuea ⁊c. humoriꝫ trib⁹ cry stallino: albugineo: vitreo comitatos coruscanti armatura fultos iubet ꝓcedere. Hos sequunꝯ nerui sensuales ⁊ motiui: cunctis tũ equoũ catafractoꝝ memorabili cultura: tũ scutoꝝ: gallearũ viros rei militaris non ignaros oppidoꝝ decẽtiũ ꝓstantia admiratione afferẽtes. Aures: nares. lingua: guttur palatũ milites satis egregii (nisi q̃ partim loquacitate: partim immũdicia insimularenꝯ) postea ambulabant. Has oĩs bellatoꝝ phalanges Cerebrũ rex trib⁹ suis familiarib⁹ ratiõi intellectui ⁊ memorie (quoꝝ iugi cõsilio vtebaꝯ) tradidit gubernandos: ac toti exercitui prefecit: vt q̃d ediceret: quidve interdicerẽt (ni capite mulctari malint) ꝓ arbitrio exequerenꝯ. Itur foras ad ea loca in q̃bus tentoria fixa sunt cbuiꝰ hostiũ⁹: vt cũ sibi libitũ sit in certamẽ descendãt. Quo vbi puentũ est: ratio, quẽ libet ꝓ dignitate locauit. Intellect⁹ aũt discurrẽs ꝓ viriꝫ conaꝯ q̃d in hostiũ castris agaꝯ per insidias intelligere. Verũ postq̃ illos sine legiꝫ sine imperio liberos atqꝫ solutos, ac vicissim simultates gerẽtes (ꝓ quibus creberrime impugne-

Venaꝝ ⁊ suoꝝ comitũ ꝓsẽtia.

Vesice et intestinoꝝ mollicies

Cerebrũ locũ suis tentoriis conuenientẽ perqrit.

Optimi imperatoꝝ sententia

Oculoꝝ ac suoꝝ cõmilitonũ excellentia.

Quos cerebrũ rex sue expeditiõi ꝓfecerit.

Rõnis et intellect⁹ exacta diligentia.

Digitized by Google

digladiarentur) comperit: curas paulisper incepit secludere: ra-
tus regnum in se diuisum facile desolatum iri. Vnum nihilomi-
nus erat quo valde male angebat: q̄ cordis copie in ordine ad mē-
cerebri pene infinite viderentur: ita vt suas succumbere haud
difficile solo numero coniectura duceretur. Quo factum est vt
optimum factu decretū sit nuncium ad ossa (inter que caluaria
dominiuz obtinere dicitur) celeriter destinandū: qui Cranco nun-
ciaret dissidium magnum inter se ⁊ cor aulibus inferis infeliciter
ortum: quare tam miser cordia: cū beneficijs quibus indies ma-
gis magisq̄ cumulat mot⁹ sibi auxiliari in tanta sui ⁊ suorū pro-
cella/si quis est precib⁹ locus⁹ deos immortalis dignet. Postq̄
filium ac victorū tabellarij cōtextum Cranium intellexit. Hisce
paucis nuncū cōuentisse fabulat. Idem hoc iam cor metuendissi
mus prīceps vt obtineret/plus milies me vehemētissime orauit:
quod si profecto exorasset/grandem asinū fuluo auro hostiumq̄
spoliis (si rerum in humano corpore potiretur) onustum mihi li-
beraliter exhibituruz iureiurando sancte promittebat. Sed ab-
sit vt hunc Cerebro regi magnifico (cuius semper consiliis fue-
rim intimus) pretulerim. Verumenimuero et si eorum discordiā
iniquo admodum animo feramus: quia tamen equaliter fere ab
vtroq̄ principio neutri me hercle adherebimus: quo alteri fauc-
uere: alteri autem derogare nequaq̄ videamur. Nam cum om-
nia corporis ossa numerata fuerint/prout Galenus numerauit
ducenta et quadragintaocto reperient excepto osse quod est in
epiglotī quod laude grece latine os simile nuncupat. Os quoq̄
quod in corde est: quod a q̄busdam cartilago dicitur: ⁊ ossa par-
ua a quibus vacuitates que sunt in tuncturis replentur ⁊ vocan-
tur silamachel excipiuntur.

Missum cordis in mesa mul titudo. Nūcī ad caluariā mittit vt cerebro suppetias ferat.

caluarie ad cerebri Karū gerulos respōsum

Cranei excusatio q̄ neutri opē ferat Ossa corporis secūz Galenus sunt nūero. 200. et. 48.

¶ Cranei vaframentum quo haud difficile sibi humani corporis imperium vendicare sperabat.

Capitulum septimum.

Caluarie principis inaudita astutia.

Raudulentus itaq̄ ⁊ versipellis ossium imperator commento mirabili adinuento nuncium ad Cerebrum regem re infecta in hunc remisit modum: scorpioni haud absimilis qui lingua lambit: caudeve-ro aculeo letiferū imprimit morsum: Furcifer itaq̄ celeratissimus audito duorum potentissimorum totius humani

corporis regum diuortio (quoniam animū ad principatū adiunxerat) neutri parti adhesit ratus si Cerebro aut cordi aut ambobus simul Rhamnusia minus prospere aspiraret: illa via neutri maluolentiā contracturū. hac autē sibi facillime totum imperiū cōpararurū. hoccine est hūanū factū aut inceptū. hoccine est officiū boni ducis: accedat ḡso Satyrici poetā malefacta vt cognoscat sua: qui in sibi similes hīsce versibus credo dignis exclamat.

Iuuenal in simulatores.

Vltra sauromatas fugere hinc libet et glacialem
Oceanum: quotiens de moribus audent
Qui curios simulant/et bacchanalia viuunt.
Fronti nulla fides: quis enim nō vicus abundat
Tristibus obscenis? castigas turpia cum sis
Inter socraticos notissima fossa Cinedos.

Et vt pro Nasonis testimonio habetur.

Ouidius naso Caluarie principis ad suos preceptum.

Omnis que niueo volucris plumescit amictu:
Non est si simulat vera columba tamen.

Musculi hūanicorporis sūt 400732

Quare caluaria vena non cōuocauerit.

Iracz mādibulis: spondilib⁹: dentibus: costis ossibusq; omnibus tam maioribus q̄ minoribus secreto cōuocatis oratione pulchra habita tubet: vt furtim equos: bellica instrumenta sibi parent: vt cū opus fuerit neq; hic neq; alibi sibi vsq; sit in eis mora. Musculos qui sunt in corpore humano 400. et. 32. et cartilagines (quoniā mēbra omiomera seu homogenea sunt) Itidē imperat accersiri: quib⁹ tantūdē mira dicacitate ꝛ retulit et p̄cepit. Neruos vero quoū paria in corpore sunt. 28. ꝛ vnū impar. 7. a cerebro oriunt. 31. paria a nucha et vnū impar. Venas quoq; basilicā videlicet Cephalicā: Guidem: purpureā: Funē brachij: salutellam: Saphenā: Sciaticam: Arterias venalē videlicet ꝛ arterialē (q̄uis mēbra similiū partiū sint) q̄ iam in expeditionē p̄fectos propter magnū quem habent cum etherogeneis consensum certo sciueerat non vocauit.

Testiculoū ab auditis timor: qui nō nisi regis Cerebri auxilio in castra proficisci ausi sunt simul captiuoū ac dedititiorū numerus. Capitulū octauum.

Loci descriptio in q̄ dones occultabantur.

NOn longe a cerebri castris erat mōticulus diuitina temporis intercapedine intonsus: vepribus et preruptis saxis inaccessus: geminiq; minantur in celum scopuli quorum sub vertice late ingēs erat (vt bellicis temporibus solitum est) grassatorum copia: qui omnes venientes aut abeuntes in fopore collocabant nudos. Quod cum ad testiculorum aures per-

Digitized by Google

uenisset: qui cerebro suppetias laturi ad castra proficiscebantur cerebrum regem euestigio certiorem fecerunt: sese non nisi cum eminenti sue actet periculo (quandoquidē itinera tot fures occupent) in sua castra posse recipere. Placuit Cerebro vt Manipulus totius sui exercitus prestantissimorū testibus obuiam iret. Vbi autem ad testes deuenere: illic cōclusum est hoste predones aggrediendos. Testiculi imprimis sparmaticis vasis & mamillis comitati prestātibus armis fulgētes anteibant: quorū gradarij ignē a naribus emittentes sonitusq; pedum voceq; dedere. Hos serie miro ingenio constituta Mentula: vesica: matrix: connus & vulua milites (ita me superi amēt) bellicosi testudineo gressu sequebātur. Cōplures potuisset sua comitate & salibus haud inuocūdis ad se cōnus allicere: nisi ducum suorū experta ferocita te concuteretur. Vbi autem illo applicuerunt monticulū a fronte & tergo militibus circūdedere. Fures, quidem equorū hinnitum militumq; strepitum simulac audiuerūt: alij se per dumos ac vepres occultare: alij fugaz arripere: alij se precipites e scopulis ceteris vicinis dare tentabant: & vt vno verbo cōcludā: sibi ipsis mortem concisere q; in manus hostiles deuenire malebant. Vi tamen virtute militum partim capti: partim interfecti sunt. His laqueo gulam fregere: illos in propinquum flumen vndis voluendos iecere. Inter ceteros enim inuētus est Bartolomeus anglicus cuculatus qui se falso omniscium ac medicum publice profitebatur: congesserat namq; in volumen vnum ineptias innumeras: Idq; librum de proprietatibus rerum nuncupauerat: quem questionibus omnia furta fateri in ignorantie tenebras perpetuo relegarunt. Dum hec agerentur egressi latronum antris: quidam ex genere monachorum Constantinus nomine: vir in secularibus litteris studiosus: in medicinis: insignis & multarum linguarum noticia clarus: latrocinio tamen librorum (vt consulatori placet) insignis: qui iamdudum a membris principalibus ob sua latrocinia interdictū missus: d onagros duos libris medicinalibus valde oneratos in galliam agebat: quem vbi multi interrogassent: vnde hec librorū copia prodisset: hos omnes rapuisse predatoꝝ ingenue confessus est: & cum iterrogaretur qua ratione aliena opera rapuisset presto respōdit. Isaac iudeum fuisse. Rasim vero saracenū & arabem: quare indignos esse qui a Christianis citarentur. De quibus Aurelius Augustinus in eo libro (quē de Christiana edidit religiōe) inqt. Si aliqd ethnici (qō sit dei nostre cōgruat) direrint: ab ipsis tanq; intrusis possessoribus accipiendum est. Ex his non multo post captus fuit quidam nomine Nicolus natione florentinus grandem camelum auctori-

Testes viarū periculi certiorem faciunt.

Exercitus prostratos paratus.

Predo nū ob testitū aduentum dispersio.

Diuersi generis pene grauatos illate.

Bartholomeus anglicus

Constantinus monachus.

Cōstantini de furto exportatio.

Aurelius Augustinus

Digitized by Google

tatibus antiquoꝝ ⁊ recentium cõfuse permixtis ouusum: quem in Celticam agebat gallia. Hunc cum suo camelo in castra duxere: qui interrogatus (quod manifestissimũ erat) confessus est se omnia in medicine territorio nõ furto sed aperte surripuisse. Cũ vero eũ quidã interrogasset: ingenue respõdit que a Galeno: hippocrate: Rasi: Ysaac: Dyascoride: Auicẽna: Gullberto anglico: Gordonio: Guidone aliisq; neotericis didicerat suo camelo portare: quid ergo inquiũt iudices de tua scribis minerua: Ad que ille. Que dispersa ⁊ confusa erãt in vnũ corp⁹ redigo: nec vitio dãdũ est (infit) q; libris meis aliena congesserim. Nã medicinã docere nostrũ est institutũ: id seu nostris seu alienis ⁊ tãq; cõsillys: qđ ad hoiem sane viuere volentẽ. De Chrysippo cui⁹ tm̃ fuit in dya lectica nomẽ aiũt q; testimoniorũ nube vlus fuerit: ⁊ qđ busda suis opusculis totã euripidis medeã inseruerit. De quo Athenẽsis Apollodorus inquit. Si quis tollat de Chrisippi libris q̃ aliena sunt: charta vacua relinquetur. Ex his nõ multo post in manus hostiles; casses cecidit quidã qui se falso gallũ profitebat. Concesserat is innumera notatu digna si tamẽ latialiter scripta forent: in volumen quoddã: cui notabilia Falconis nomẽ indiderat. Lachinũ cõtinere nequaq; potuerũt iudices q; is a falconis degeneraret natura. Falco quippe suo nobili altoq; volatu nõ ut si predam cõspicuã vnguibus disperdit adũcis: nam vt trito vulgatoq; fertur dicterio. Aquila muscas nõ capit: nihilq; est q; cuilibet elephantus curet. Cũ autẽ diutius de hoc significationem protelassent forte fortuna ex iudicibus vnus ab eo qđ gallice sciebat⁹ est: verũ ingenue ꝓfessus sese druy dũ sapientie expertem. Latine plura: Hispanice plurima gallice autem parum callere. Quid ergo inquiũt iudices gallica tecũ defers vocabula: que nõ intelligis: Ad que ille: tãta apud vestros pleroscq; gallos ⁊ mari me nobiles litterarũ est imperitia: vt etiã si barbare partim gallice. ꝓtim hispanice loq̃r facile illis persuadeã me attice eloquẽtie angulos ois penetrasse: risere vehemẽtius adstãtes: dicti hoc audito. Et mehercle aiũt: qñ tam facilis auditores habes: que tua sunt: aut alias eorũ domini non cõparebunt tecũ ad illos ferens ibis chirurgos incolumis. Que vero certũ dñm habere dinoscũtur ea vt restituas dignum iudicamus. Facta igitur diligenti inquisitione oĩa ferme vernacula Guidoni gallice ⁊ corrupte traducto cuius fuerãt restituere: cetera gallicis chirurgis ⁊ ipsis marcidis mucidisq; permixta vt asportare permittentes: illum dimisere cum suo equulo iam leuius incedente iubentes nihilominus ne vnq̃ in posterum preterq̃ latine aut hispanice scribat. Nã cũ medicine studiosus erudit⁹ ⁊ insignis a suis habeatur falco: fal-

Chrisippus dyalecticus

Apollodorus de chrisippo

Notabilia falconis.

Sẽtẽtia falconis iudicibus lata.

cem in alienam (vt dicitur) messem immittere non debuit. Cor-
nelius Celsus vir magnanimus in medica arte prestantissimus: ⁊ in
omni eloquentia apprime eruditus: egreferens ciuilibus bellis
eloquentiam a medicis deuastari seditiones sedaturus in castra
festinus perrexit. A latronibus namq; sophisticis Jacobo forli-
niēsi: Sermoneta: Hugone: Dino: Thoma de garbo captus spo
liatus ac fustibus sophismatū pulsatus tale in capite vulnus ac-
cepit: vt nullo vnq; medicorum studio in pristinā potuerit resti-
tui sanitatē. Jta temporum iniuria factum est vt bone litere om
nes nescio quid gotticū ab eis passe fuerint: haud secus ac Oui-
dius seipsum aliquid vicij inter Barbaros getas contraxisse ita
conqueritur.

Si quis in hac ipsum terra posuisset homerum:
Esset crede mihi factus ⁊ ille getes.

A sophistarum enim illa dudum latinorum litteris illata plaga
fere in hunc diem suscepit incremētum. Nam si chous Hippocra
tes ⁊ Galenus viuerēt: ac ad istorum academiā itarēt minus do
cti illis viderentur nisi sophistarum spineta saperēt. Preter hos
interceptus est vnus Jacobus forliniēsis nomine q̄ se illorū prin
cipem asseuerabat: elephantē vnū libris sophisticis valde onera
tum in Italiā agens: quē vbi milites interrogassent vnde hec li
brorū copia prodisset: hos omnes rapuisse ex Strodo. Paulo ve
neto. Alberto de saxonia. Buridano: Guilhelmo okam: Grego-
rio arminēsi ⁊ similiū sophistarū antris aperte est cōfessus. Js
ad iudices centū vinct⁹ catenis post tergū nodis ignominiose cū
suo elephante deductus est fremēs horridus ore cruento. Jbi cū
Strodus: Albertus ⁊ alij complures sua spolia dignouere qui-
libet quod suum erat postulauit: tandem Esopi graculo similis
factus: prius loris ⁊ fustibus castigatus cū risu ac Cachino om
nium in suam relegarunt patriam.

Lomelli⁹ Celsus

Latrones qui Celsum spoliarunt.

Ouidius

Jacobus forliniensis.

Pena de forlinio sumpta.

CAtrox bellum inter Cerebrum ⁊ Cor reges gestum: pariter ⁊ Cerebri q̄uis cruenta victoria. Cap. nonum.

Ommeatus carētia interea Cordis exercitus oppri
mitur: quo factum est vt nō inducias q; maiorū furo
rē expectaret: dies belli accessit: amborū legiones in
medium exeunt. Cor suas more suo et modo instru-

Atrius q; exercitus cordis.

Digitized by Google

xit legiones. Cerebrū contra copias suas instruit denicz virtuz tube terribili sonitu taratantara dicit: exoritur clamorcz virtum clangorcz tubarum. Fit via vi rumpūt aditus primoscz trucidāt cerebri milites z campum strato milite complent. At Cor egre ferens mediis in militibus acri gaudet equo modo hos ferit modo hos ferit modo occidit illos. Pro se qscz id quod qscz potest z valet edit: ferro ferit: tela frangunt: boat celū fremitu virum z spiritu atcz anhebitu nebula cōstat: cadunt vulneris vir virūm multi. Hic terra colluctatio orta est: pugnacz dira cōmissa.

Cordis virtus bellica.

Quibus telis cor hostes persequebat

Cerebri militum animus.

Tandem Cerebri milites quasi leones animosi certantes apoplexia: epilepsia: lethargo: Subeht: melancolia: hereos amore: paralysi: spasmo: Cephalea: frenesi: tremore: cecitate: obtalmia: turbulentia z ceteris oculorū telis. Cordis exercitū per declinia agunt. atcz ad iecoris flumen retrocedere turpiter: ac ad suos se conferre cōpellunt. Certatū est a iecore hydrope: timpanite: ascite: anasarca: leucophegmātia: apostemate aliisqz passiōibus multis. Certatum pariter a pulmone raucitate: tussi anhelitus. difficultate aīmate: angustia spiritus: peripleumonia: sanguinis screatu z sanie: ptysi: aliisqz plurimis. Ab intestinis pugnatū est diaria: dissenteria: vulneribus plurimis. Colica: Iliaca: Ileos. lumbricis: z aliis multis. A stomacho bellatum est indigestione: cruditate: vulnere: apostemate: putrefactione: vomitu: dyarta: lienteria: punctura: ventositate: ructuatione: z aliis cōplurimis. A splene vero oppilatione: apostemate: duritie: y cteritia nigra. A felle vero y cteritia crocea: oppilatione. A renibus Arena: calculis: apostemate: vulnere: sanguinis mictu: dyabete. A vesica lapide: stranguria: sanie: vlcere A siphac scissura. crepatura. raritate. Diu anceps atcz anbiguum fuit hoc prelium: tandem cordis signifer qui vexilla dederat diffundere ventis occidit. Utricz imperatores superis vota suscipere hortari exercitū. Denicz vt fata tulere cerebri superat manus ductu atcz auspicio imperatoris maxime. Perduelles penetrāt se in fugā ibi cerebri militibus animus additus est: multi vulneribus a tergo acceptis fugiendo interiere. Ubi ergo hostes in cerebri armatā aciē nihil preualuerunt pudore ducti: quia nihil memoratu dignum egissent. ad inermē calonum z lixarum sub dominio telūm existentium qui viatica vectitabant: necnon multonum sarcinas ducētium multitudinem bellicum furorem conuerterunt: atcz in eos maximam exercuerunt crudelitatem: quibus testes matrix: mē-

Pulmonis arma letifera.

Stomachi spicula.

Plurium membrorum pugnādi diuersitas.

Cerebrū rex victoria potit.

Turpis cordis militum fuga.

Digitized by Google

tula:connus & vulua:mortiphisimo:erectionis multitudine:fitillatione:frequenti erectione:ventositate:menstruorum abundantia quibus hostes inficiebãtur suffocatione:cancro:descensu:precipitatione:aborsu:pariẽdi difficultate:duricie:molaz aliis quibus opem ferre potuerunt. Cordis exercitum per decliuia agũt atq; ad fluuium cocytis aufugere turpiter et ad suos se conferre impellunt. Cecidere in hoc prelio vtrimq; complures strenui milites:sed ex parte Cordis nulla habita proportione multo plures. Mentula inter animosos animosissimus:inter fortes fortissimus:inter bellicosos bellicosissimus quasi alter Achilles in hostium armatissimos cuneos impetuosissime magna vi viam sibi aperiens ferebatur:plurescz ex eis tum hasta:tum gladio prosternens:nemini pepercit. Ac sic vbi se strenue habuit:& multa p̃clara ea in pugna facinora gessit:inuidit ei inconstans & volubilis fortuna tantum honorem. Nam equus eius(more Achillis) cui insidebat furore venereo stimulatus & incalascens freno matrimonij rupto in sessorem suum hinc inde:tandem extra leges matrimonij bellans in hostium agmen ferebat. Vbivnus a cõplurimis circundatus ac demum captiuus et satyrasi detentus. Est enim satyriasis fortis mulieruz imaginatio exterior:interior autem multitudo spermatis. Cuius infirmitatis certissimum pronosticon qõ si perseueraverit et duret futurũ designat aposthema:aut spasmum tetanumve:tandem mortem. Hec vero infirmitas in diuersos & letiferos morbos animam ipsam deducit Dicente Nasone. Veneris damnosa libido: Non solet in mestos illa venire thoros. Quippe & vitium(Aristotele teste)debilem efficit:& non aliud premium nisi penitentiam affert. Quam & Seneca luxuriam blandẽ pestem appellat. Quo factum est vt Philistratus ita proclamet. Non te alliciat carnis voluptas: vt qui absorbetur ab aqua desiderio lauandi corpus. Insuper & Valerius. Quid his inquit vitijs fedius:quibus virtus atteritur: vigoxie languescunt:gloria vertitur in infamiam. Hi sunt quos eo morbo affectos non modo seruos appellat(ille facile eloquij latini princeps Cicero in paradoxis) sed & nequissimos seruos etiam si ampla familia.orti sunt. Ait enim an ille liber videbitur cui mulier imperat:leges imponit:iubet:vetat &c. Quid igitur hominem magis ineptum reddat:quod vilipendat magis: magis detrudat ad ima: cõ mulieri inseruire. Quanta enim prodierunt mala:quãte cedes:quanta excidia:quanta bella:quanta odia ex letali illo animi vulnere. Siquidẽ Dyna filia Jacob Geneseos.xxxiij.rapta a sichem filio Emor principe euet.occasio fuit vt illius fratres in vindictam omnes viros mares iugula-

Testiũ accõmilitonũ hastepidocõ venenose.

Mentule robur.

Mentule ferocitas

Satyriasis quid.

Satyriasis pronosticon.

Seneca.

Philistratus.

Valerius maximus

Cicero in parado xis.

Geneseos xxxiij.

Digitized by Google

Salomõ idola adorauit

rint. Salomon adorauit ne concubinarum amore idola: regum tertio. Populus itaq; israel amore madianitarũ numeri.xxv. sacrificauit ne idolo belphegor. Vnde subsecutũ est vt iratus deus viginti milia suspendere fecerit. Et interfecerit Cozbi ꝛ zambri in templo ꝛ locis genitalib⁹. Semiramis preterea q̃ prius Babilonia condiderat: domuerat indos: interijt ne tãdem a filio: cui se dediderat in vxorem. Sardanapalus vltimus assiriorũ rex mulliere corruptior: nequiens bellum aduersum se ab Arabacto indictum sustinere nõne muliebri animo se in ignem. iniecit cũ diuitijs. Quid plura memorem: Certissimũ est eos omnes; qui superioribus seculis huic vicio dediti sunt: aut inepte perisse: aut malo aliquo languore turpiter elaborasse. Et hoc est vitiũ quod non alio vnq̃ reprimetur: nisi qui se castitatis clipeo reddiderit munitum. Etenim precipuam huic morbo medelam summumq; remedium affert castitas. Que perpetuam libidinis pollicetur abstinentiam. Inde castos primum a castratione nũcupatos Isidorus autumat. Postremo Cerebrum receptui canit: suosq; omnis recepit ouantes. Et pulchram repetunt summis cum laudibus vrbem.

Semiramidis gesta.

Sardanapalus. Rex assiriorum.

Vnde casti dicantur.

Cor supplex legatos ad Cerebrũ mittit: qui vt in corporis humani regnum admitteretur exoraret. Cap. Decimum.

Cordis ꝛ epatis regum humilitas.

Postridie Cor consensu epatis legatos destinat: q̃ Cerebrum obtestarẽtur quatinus misereret imperij corporis humani labantis regisq; suos in gratiam reciperet. In futurũ autem sibi tugi seruitio famulaturos: neq; q̃q̃ molituros quod in regni perniciem vergat: seq; illum tanq̃ superiorẽ: non solum cultures ac obseruaturos: verumetiam vehementer admiraturos pollicentur. q̃ autem sibi bellum intulerint penitentia duci. Illudq; ob quorundam facinorosorum garrulo ac gannitu prouenisse. Quare maiori glorie ac decori erit ascribendum sibi si pepercerit: q̃ q̃ crudele sumpserit supplicium. Cerebrum Rex pietate insignis ꝛ armis misericordia motus consilijs in melius retulit: secumq; volutat prestabilius esse illis penam remittere: q̃ acceptam vlcisci iniuriam. Apellato igitur tabellario q̃ cõstituerat enarrauit: vt hec suo nolle heris suis nũciet. Velle se illos eo munere quo prius fungebat fungi integro potiri imperio; ea

Cerebri regis; pietas.

lege atq; omne: vt si posthac aliqd sinistri machinent: non modo dominio priuatū tri: verū t capitib⁹ palā contumelioſe mulctari.

Cor aūt t Epar principes malum esse Crabrones irritare rati: oblatā fusq; deq; acceperūt cōditionē: itaq; sub cerebri tugū deducti postea vitā degere tranquillaz. Sequēti die dñico stomachi palatiū rex inuisit: ibiq; pransus nec multū morat⁹: in iecoris flumen ingressus illuc statim pfecti senatores splen/renes/fel/aliiq; primarij spirituū naturaliū ciues exhibēte venerationis gratia: perbenigne ac perhumane ab eo fuscepti sunt. Quib⁹ reuerēter salutationis officiū exhibitū. Uena quam medici Ikilim vocāt ex delegato sibi munere hanc elegantissimam habuit oratiōnē. Principi⁹ te inquit glorioſissime rex fidelissimi serui tue maiestatis ea veneratione t animoz alacritate: qua nulla alia maior verior sincerior esse potest. Regnum em̄ tuū siue ex hereditaria successione siue ex electione legitima: quale tuum est serenissime ac propterea insuperabilis rex: siue aliter nō iniuste tñ obtingat: maximā rem esse oīm q̄ apud hoīes sint: melius q; ac cōmodius q̄ sit aut popularis dñatio aut optimatū ipiū aut tyrānidis: paucoz̄ue potētia nemo est q̄ ambigat: q̄ modo cogitet substantia deū vnū non solum esse sed necessario vnum esse: nec plures esse posse: qui cum sit mundi totius opifex solus ac rector nullū illi ex superioribus omnibus dominādi generibus ppius accedit: vel similis eē potest/q̄ vnius dominatus: quē monarchiam seu regnū nuncupamus. Accedit q; i vni⁹ regimine vel mediocriter cōstituto discidiū nullū. nullus dissensus timeri potest. Que omnia in ceteris imperādi modis plerūq; euenire necesse est: ipsis principibus inter se altercantibus: dum vel sibi mutuo inuicē inuident: vel gloriam aut cōpendiū: si que in principatu sunt ad se quisq; solū trahere certatim conatur. Q̄ animaduertens Homerus siue furore poetico correptus: siue (quod magis opinanduz est) diuina quadam vi percitus sic regē Agamennonē concionantē inducit. Nō multos regnare bonū est: rex imperet vnus. Cum igitur tale tantūq; vnius hominis regnum sit: quale quantumq; esse demonstratum est: eiusmodi regno regem suum parem esse: immo vero multoma iorem conuenies est. Mobile namq; vnumquodq; motore suo virtute inferius est. Aliter statuentibus necessario euenier regez sui regni oneribus ferendis imparem: vel ipsum regnum quandoq; obiecturū euersurūq; esse: vel ipm sub regni mole tāq; sub m austo quodā fasce: t sub iniquo pōdere laborantē opprimi pteriq;.

Crabrones non sunt irritandi.

Ikilis vene ad cerebrūfo

Homeri cōsideratio inducētis agamennonē orantem.

Digitized by Google

Rex suo regno est potior

Est ita: rex suo regno maior potiorq. Quapropter rex serenissime letamur si quidē nostra t totius humani corporis vice: qua nunc fungimur intueri serenissimā faciē tuam: quā etiā velut numen e celo demissum contēplamur. gratias agentes immense benignitati et clementie tue q ad visendos inter hec flumina: t hos lecotis ac renū riuulos ciues tuos accedere dignata sit. Gratulatur vniuersa humani corporis mēbra: gaudent oēs promiscue humores liquoresq: gestiunt ossa: cartilagines: chorde ligamenta et iamiam videbis optatissimo aduentu tuo: signabimus albo lapillo felicissimā hāc diem: eamq in acta referemus. Suscipe igitur regū preclarissime deditissimū tibi populū: qui cōstantissimis semper animis: nō modo facultates t vires suas omnes quātulecūq sunt: sed etiā filios suos: vitā ipsam et sanguinem pro tui nominis gloria effundere paratus est. Rex cerebrū hilari vultu data cordi dextra: omnes consurgere iubet. Qui protinus conscensis equis captis vrbem versus iter capiunt.

Mēbrorum omniū in' cerebrum gratulatio

Periculū qđ regis cāsubiert

Tanus ira percitus q ad prelium nō fuisset inuitatus (perinde ac inter p̄cipua mēbra veniret annumerandus) postes suos clausit. Cap. vndecimum.

Tani indignatio

Anus q ad id prelii non fuerit vocatus egre ferens Apollinē Iouē t martem clarissima sydera celi tenentes est: ferro t cōpagibus arctis ianuas suas clausurū: atq ad illos sue p̄stantie calcatores tantas fuligines atq tenebrosissimas vapores ac exhalationes etiā fetidissimas missurū: vt vel in breui in suū gregē interficiendos reciptatur illos vulneribus immedicabilibus prosecutus. Postibus igit ita vt dixerat pessulo fortissimo obseratis: cerebrum: cor cetera tam principalia q̄ instrumentalia mēbra dolore adeo intenso laborare ceperunt: vt nisi celerrime anū ad se vocari precepissent: de illis statim actū fuisse satis est i aperto. Caput imprimis cepit pestifero morbo laborare: quē Cephaleon greci vocant. Cuius note sunt horror calidus: neruorū resolutio: oculorum caligo: mentis alienatio: vomitus sic vt vox supprimat: vel sanguis ex naribus cursus sic vt corpus frigescat: anima deficiat. Preter hec dolor intolerabilis: maxime circa tempora vel occipitium. Cor vero cepit laborare syntheſi t animi defectione: lipothimia: tremore: et cardiaca p̄sperit. Jecinor varij morbi supuenerunt: vt sunt Erysipilas que est cū super inflāmatione rubor: vicus ambit: et opilationib⁹ capitur. Jtē hydrops que latine aqua inter-

Mēbris ab anodolor incussus.

Cephalee accidentia

Quo affectu cor laborauerit.

Digitized by Google

cus dicitur. De qua Serenus Samoniacus Corrupti lecoris vi cio vel splenis acuto Crescit hidrops: aut cū siccate felle medul- le. Atq; aulde fauces gelidū trahere liquorē. Anus igit vbi cere- bro regi ac pariter oībus qua ratione id patrarit palam fecit: pre risu cuncti qui aderant (ita vt pedibus stare vix poterāt) emoriri. Cerebrū autez rex intellecta rationabili causa machinis suis bel licis ac tormentis eneis (vt anus a se contentus discederet) pre- fecit. Hilarioseq; nāq; suā repetens domū simulac fores aperuit: in- sonuere caue gemitūq; dedere cauerne. Iravt tonitru e celo labi: siclopeia saxa erumpi: simul z vulcania antra precipitari censerē- tur. Dū vero anus vltimas fores aperiret dira miserā corpis hu- mani vibem terruere prodigia. Misera vtiq; hinc fremitu bellica rum machinarū: inde nequitia bōbardarū terrebat. Nāq; in vesi cam flumen sanguis effluxit: z apud oculorū fenestras celū arde re visum est: z natibus testibusq; nocte lucē claram effulsisse: ac duas lunas natibus parū distantibus exortas apparuisse. Tunc quoq; magno terremotu aluus z vesica insule adeo cōcusse sunt: vt labentibus vulgo tectis ingens quoq; ille nasus narū monti culus rueret. Tantusq; terror ani nominis erat: vt etiā Cerebrus cor. Epar: atq; testes nō lacessiti vltro eius gratiam z pacem in- genti pecunia mercarentur.

Serenus samonicus.

Humani corporis vbs terrore cōcutitur.

Præstantissimo atq; omnimodis litteris insignito dño Francisco vales artū et medicine professori argutissimo: necnon a phȳsicis regis primario Simphorianus Cham- perius inclitissimi Lotharingie ducis itidem primarius medicus. p. D. S.

Cogitanti mihi celeberrime doctor cui potissimuz opusculū hoc (quātulunciq; sit) de mēbrorū princi paru deuouerē: cū diutius animus huc z illuc im- pulsus sit: tu vnus tandem mihi visus es idoneus cui tūtillus is dicaretur codicellus. Cum etenim primas inter medicos gallos nec iniuria habea- ris: me operepretiū speraui facturum tibi si cerebri (quod equi- dem inter precipua mēbra primū enumero) varū conflictū conse crarē. Hunc si aliquādo per ocū licet vbi animū a rebus seriis re uocaueris legas velim: vt si quodpiā erratū nota threicia dignuz cōpereris elimines/cancelles/ac funditus eradices. Mihi nāq; satis superq; exploratū est nasutorū quorūdam vere naso Rino- ceronta referentiū: quantā politiores litteras a limine saluta- runt viperes maledicta euitare nōposse: verum rideant z irride- ant vt lubet: quos minoris pendo q̄ floccos indumēti mei Ma-

Digitized by Google

lo quippe paucis ꝛ bonis placere: ꝫ infinitis et malis. Bonum enim est (inquit Arpinas orator) laudari sed a laudato viro. Et vt Senece placet. Tam turpe est laudari a turpibus ꝫ si laudē ris ob turpia.

Accipe quo semper claudatur epistola verbum

Quod tibi sincero pectore mitto vale.

Vel autem memor esse memento. Ex Nanceio. 15. Calendas septembres. Anno domini. 1516.

¶ Secunda pars medicinalis prelij que est de consulatu eligendo: simul veneris ꝛ viane atrocissimus conflict⁹ per dominum Simphorianum Champerū equitem auratum necnon inclytissimi Lotharingorū ducis archiatrum in apricum emissum. Capitulum primum.

Sex electi p corpe hūano

Ceterū cerebrū rex cōstituta in sequentē diē hora aut diēdis publicis negocijs: tussit eos in tempore adesse: quos senatus de rebus humani corporis locuturos elegerit. Ygit sex videlicet stomachus: pulmo: renes: vesica: matrix: ꝛ vasa sparmatica que ad id electa sine mora ad palatiū pectoris profecti: statim ad cor principē alijsq; secretiores regis cōsiliarios magne quidem auctoritatis introducti sunt. Erant hi quattuor primores cor ipse item Epar pretor ꝛ atre bilis presul illen. Ytez testes generatiōis principes. Aderat cū eis dyafragma Cordis ꝛ epatis ianitor. quē nihil eorū latebat que mēbra essent locutura: nazilli prius aperuerant. Jussit itaq; ciues primarij sex sedere ꝛ que vellēt eloqui. Tunc senior ex his culine corporis gubernator stomachus vt est magni ingenij singularisq; prudentie dispensator cōmemoratis aptissime q̄ de rebus humani corporis ꝛ alijs quibusdā per temporū cōditiones occurrebant. Habemus inquit p̄sules reuerendissimi: vosq; ceteri cōsules clarissimi, phatissimas leges a nris maiorib⁹ nō sine magna rōne sanctas: q̄ tus dicētib⁹ in ciuitate corpis hūani pfincta. Cognouerūt em̄ ētiqui nostri viri prudētes eos qui administrāde iustitie p̄ponunt vtꝛ i paucis negocijs malos fieri posse: qō si tamen acciderit eorū malefacta ab alijs corrigi posse. Nos eorū qui nunc officio fungūtur nō accusamus quēq; : nec em̄ nobis tale quicq; mandatū est. Tantū petimus ꝛ oramus vt leges nostre honestissime atq; sanctissime seruentur. Honestabilis cor totius corporis gubernator succenseret et trasci conarisq; persuadere q̄ auctoritati sue detraherēt: q̄ nō ratione sed malivolentia restū talia fierent: ad se magistratuum tura spectare. Sed illi cōtra respōdere longe ab aio suo abesse vt

Leges hūani corporis.

Antiquorum prudentia.

Honesta petitio

Cor atra bili petitū

quicq̃ de illius auctoritate minuenda cogitetur: se nō odio aut malivolentia cuiusq̃ moueri: pure et sincere loqui: vera dicere: q̃ et regiū honorē: z sue reipu. cōmodū respiciunt: illū vehemēter fal li si talia de se opinet: sui demū officij nō esse quēq̃ accusare: q̃ stio de eis haberetur p̄m iura z leges nature humane et veritatez eliciendā esse ita iusticie locū fore. Interea creandoū senatorū tē pus aduenit: qui calen. Julij magistratū inituri erant. Igitur bi duo ante Calen. senatus de more in p̄torio cogit vt electio fieret Verū cum per leges minime liceret quēq̃ extra senatorū ordinē electioni huiusmodi interesse p̄ter gubernatorē z eos qui senatus acta perscribūt. Hic p̄tor quē supra nouau semper interfuit. Pre sidebant ibi Cor gubernator: Epar p̄tor: lien atre bilis p̄sul: z te stes generationis principes. Janitor vero dy afragma fores ser uabat. Creati senatores fuere Stomachus: pulmo. fel: ieiunum intestinum: vasa spermatis: renes: vesica: matrix: cāna pulmonis Ex animalibus mēbris erant nulli cum per leges minime liceret quēq̃ ex consiliaris regis maximi electioni huiuscemodi inter esse. Hi senatores cū maxime prudētes haberent: magnā spez be ne gerende reipu. humani corporis prebuerūt.

Tempus cōsulum creādorū

Presides senatus corporis humani.

Senatores creati

¶ Aduentus regis in senatū. Capitulum secundū.

Erebrū rex: qui z si paucis ante annis nōdū regale sceptrum (ob philosophorū falsi graphā opiniones) adeptus corporis humani fuisset: ac animaliū membrorū tunc esset solū rex: tamē hūani corporis specie veluti nunq̃ ad plenū visa admodū delectatus: nūc pectus aliaq̃ loca publica corporis: nunc priuatas etiā senatorū domos mira voluptate inuisebat. Voluit z visuz ab se alias p̄ciosissimū cordis vas: in loco corporis videre vbi natu ra a primordio p̄stituerat. Unde Aristoteles. iij. de partibus aiā lium. Positio cordis principalioꝛē obtinet locū: cū ipsum sit circa mediū. magis tamē ad partez attinens superioꝛē q̃ inferiorem z anteriorē q̃ posteriorē. Honorabile natura semp in honorabili locorū collocat: nisi quid impediat. Si autē quo ad eius acumen cor parū declinet ad sinistrū: euenit ppter cōtēperare sinistre par tis frigiditatē. Unde primo de hystoria aialiū z. iij. de ptib⁹. Cor aliis aialib⁹ p̄m mediū pectoris existit: hoib⁹ vero parū inclinat ad sinistrā ad sinistrorū infrigidationē equādā Maxime nāq̃ alio rū aialiū frigefacta sinistra habet hō: Quod etiā ep̄aris dico cali ditate cōtingere z magnitudine corpis ipsius respectu malis sple nis. Quare Auerrois colliget secundo capite de membro princi pali virtutis nutritiue locus cordis fuit in medio: quia hic est locus regis ad hoc vt sit regnum ipsius cordis proportionatum

Desiit sce rebrū ac delectat spē corporis hu mani.

Aristote. iij. de ptib⁹ aialiū.

Aristotel. de hystoria aniamalium.

Auerro. secundo lig

Digitized by Google

Cordis domicilium.

equaliter omnib⁹ suis circũferẽtiis: quod etiã euenit vt diligẽt⁹ custodiat. Hoc em̃ est domicilũ sibi ꝓpriũ assula dicta etiusq; cõstructio naturalissima ⁊ mirabilis declarat. Itidẽ illud est principium membrorũ cui primo inserit anima: ⁊ maxime motiua. Hoc em̃ (si Aristoteli crederem⁹) est Cor. Primit⁹ (inquit) oibus vegetat ⁊ mouet vnde vitalis virtus aliorũ oim̃ radix in ipm̃ configit primo. Quod ostẽdit desertio vite in illo aduenies vltimo.

Auicẽna prima primi.

Quare Auicẽna prima primi philosophorũ magnus dixit: q̃ mẽbrũ tribuens ⁊ non suscipiens est cor. Ipm̃ em̃ omniũ virtutũ est prima radix: ⁊ oibus aliis mẽbris suas attribuit virtutes: q̃bus nutriunt ⁊ viuunt: ⁊ quibus cõprehendunt ⁊ mouent. Cor nãq; non suscipit simpliciter. Non em̃ recipit quid prius non datũ ab eo: verum (vt Aristoteli placet) secundũ quid solũ: ceu taliter permutatũ: sicut nihil accipio ab aurifabro: qui mihi auri massam ei data tam restituit nũmismatũ caracterib⁹ insculptã. Cor etiã inquit est principiũ virtutis naturalis cũ sanguinis principiũ ⁊ fons ⁊ suscepta culũ sit primum: similiter (vt Aristoteli placet) ⁊ aialis extat initiũ. Nam motus mobiliũ ⁊ vniuersaliter oĩs sensus ab eo videt incipere: ⁊ ipm̃ terminare. Vnde secundo de generatione aialium

Elegans analogia.

Quidãce rebrum ⁊ epar cor. de prioratis posuerũt Galenus

Forma ⁊ species epatis est in corde. Nosce tamẽ quosdã ⁊ mare me auctoritatis apũd medicos posuisse epar ⁊ cerebrũ corde prius ra et principalioratis: qũ innuit meta. quinto. Ita principium dicit quod generat primũ in existẽte: vt aliq̃ cor: alij cerebrũ. Ex hippocrate tamẽ dicit q̃ dixerit primo Cerebrũ creari ⁊ oculos scõm q̃ testificatur dispositio pulloꝝ oui hec em̃ primitus apparẽt cũ magna.

Auerrhois.

Apud Galenũ tamẽ aliqd potest dici principiũ aliquius dupliciter: aut radicaliter ⁊ primo: vel manifestatiue et secundo. Primo siquidẽ modo scõm Auerrhoem est vnũ mẽbrũ principale: aliter vero plura: prius quidẽ sicut cor: cuz apud Aristotelem vna sit aia: saltẽ inquãtũ motus principiũ ⁊ sensus illi magis inditũ. Tota em̃ ipsius substãtia in ipo fundat: nõ tamẽ oẽs virtutes in eo pdeunt in actus: cũ instrumentis careant determinatis sed solũ vitalis q̃ extat radicaliter in illo ⁊ formaliter: ac etiã manifestatiue. Animalis vero virtus ⁊ naturalis radicaliter vt vult

Aialis et naturalis ꝓtutũ sedes.

Aristoteles in corde solũ: formal vero aialis et pficit in cerebro: ⁊ naturalis in epate. Spiritus ex corde per arterias demandat ad cerebrũ qui prius digerit ⁊ subtiliat in replicatiõe quadã sub cerebro dicta rethe mirabile: ⁊ tunc spiritꝰ aialis efficit: vtã potens pstare ⁊ sensum cũ motu vbicũq; expandit. Eodẽ quoq; modo a corde spiritus demandant in epar: qui in eodẽ permutat in

Multoꝝ medicoꝝ opinio.

naturalẽ. Secundũ vero medicorũ plures spiritus naturalis in epate creat: non aliunde aduenies quarto theorice capitulo se-

Digitized by Google

cundo. Et galenus interiorꝝ primo capitulo vltimo. Auicēna vero prima primi cap. de mēbris ait. Philosophis omnib⁹ videt q̄ oim istarū virtutū principiū existit cor: sed manifestatio primarū actionū ipsarū extat in cerebro corde ꝛ epate ꝛ testiculis. Sicut eñ cerebrū scōz medicos ē principiū sentiēdi ꝛ mouēdi: ꝛ posthac vnusquisq̄z sensus ꝛ motus mēbrū habet sibi ppriū in quo ipsius manifestat actio. Allius nāq̄z aut gustus per spiritū non pficitur aialem: qui est in cerebro nisi penetret ad crist allinum aut ad lingua. Sic etiā actiones non euenīt a cerebro epate et testiculis: nisi cordis ꝓtute ꝛ spūs. vnde quarto de aia ꝛ in eo q̄ de medicinis cordis inde sublato. Cor est primū principiū ꝛ ab ipo emanāt virtutes ad cerebrū: quarū quedā suas actiones pficiunt in cerebro ꝛ partibus eius: sicut imaginatio ꝛ cetere: quedā vero emanant a cerebro ad alia mēbra q̄ sunt extra illud sicut ad pupillā et musculos mouētes. Et similiter a corde ad epar scaturit virt⁹ nutriendi: deinde ab epate ad totum corpus mediātib⁹ venis et nutrit etiā cor: q̄ virtutis principiuz est a corde: materie vero ab epate. Quare tertio de partib⁹ aialiū. Cor siquidē ꝛ epar oibus necessaria aialibus: cor q̄dem ꝓpter caliditatis principiū. Opor tet eñ aliq̄d esse velut caminū siue fornax: in quo ponat nature viuificās: ꝛ hoc bene custoditū velut arx ciuitatis existēs corporis. Epar aūt digestionis gr̄a: cor namq̄z formaliter ꝛ pfecte oēs posset passiones perficere: si et affozent instrumenta. Ispa vero nō potuit habere ne id in el⁹ actu nobiliori q̄ est vitā dare impediret: ꝛ ideo ab ipo fuerūt diuīcta. Hanc vero opinionez Auerrhois cū Aristotele tenuit. Galenus tamē hanc opinionē refutauit. Nā in libris de sentētijs Hippocratis ꝛ Platonis et in libris interiorū hanc opinionē cōfutauit. Ibidē Archigenē deridēs diuisificātē Aristotelis sententiā: eo q̄ in memorie lesione vētosam iussit capiti ꝛ nō pectori in quo cor ꝓtinet apponi. Et ideo Auerrhois scōo colliget inquit Galenus vituperauit archigenē quia curabat virtutē memorabilē cū medicinis cordialib⁹ credēdo q̄ esset trāsmissa a corde. Splenis vero iuuamentū est vt sanguinē in epate mūdificet. Est autē in parte sinistra: cui⁹ forma aliquātulum est longa: ꝛ parū cōtra stomachū cōcaua ꝛ versus partes inferiores gibbosa: splenis substātia q̄ fugitz mittit: rara est vt spōgia ꝛ grossos humores sibi ꝓtrahit: color el⁹ nigredini assimilat vt atra bilis exprimat. Testiculi vero instrumēta sunt generandi spermatis ꝛ ab hoc cōponunt de carne glandosa albaq̄ mollī ꝛ ra vt album faciāt sperma. Sanguis qui spermatis est materia anteq̄z pueniat ad testes ex parte mittat⁹ per venas dispergit: ꝛ tūc albescit cū digestio cōpleat: deinde carnē testium he vene in-

Galenus interiorū primo.

Un⁹ q̄sq̄z sensus mē brū habz ppriū.

Plurium virtutum origo.

Tertio de partibus aialium.

Auerrh. Aristoteles.

Galenus

Auerrhois scōo colliget.

Splenis iuuamentū.

Testiculox ⁊t⁹ cōpositio

trant: vnde sperma fit perfectum.

¶ Aliorum membrorum minus principalium commendatio. Capitulum tertium.

Stomachus corporis culina.

Postera dehinc die que regis discessuz antecessit: ne quid omitteretur quo benignitas eius magisq; pateret: adiit ipse rex aurora surgente stomachi palatium: vbi ex edicto senatores omnes conuenerant. Est aũt stomachus humani corporis culina z nutritiue ꝑtutis origo. Sũt eñ nutritiue ꝑtutes quattuor retentiua attractiua: alteratiua z expulsiua. Unaq; eñ particulariter in animali ad seipsam suapte natura sibi familiare attrahit z detinet: ac detinendo in seipsam transmutat: deindeq; quod superfluuz est expellit. Et he virtutes per singulas corporis particulas escam disponũt: vnde fit augmentatio in lõgitudinem: latitudinẽ z profunditatem. Euacuantur autem superflua per ventrem: vrinam: vomitum: exspuitionem respirationem: et inuisibiles poros. Atq; euacuationes alique manifeste sunt vt per aures auriũ cerues: per oculos lachrymę z lippitudo

Superfluorum euacuatio.

Pori inuisibiles q̃d

per respirationem vero fuliginosus cordis calor. Inuisibiles aũt poros vocant: totius corporis transportationẽ: per quã ex ꝓfundo contractione arteriarũ plurimi vapores per cutis raritatem exeunt. Ceterum organa nutritiue virtutis sunt os: stomachus: venter: epar: vene omnes: intestina: cholera vtraq; et renes. Os eñ primo cibum ventri preparat: in tenuiscolas partes per dentes z linguam deducens. Maxime quoq; lingua vsui est: masticatione cibum cogens z dentibus submittens: quemadmodum molentes per manũ mole subdunt: per similitudinem eñ lingua masticationis est manꝰ. Ita vero digestus cibus in ventrẽ demittitur per stomachũ. Stomachus eñ non solũ censoriũ est indigẽtie: sed z via cibariorũ: nã in absorbitione recurrit z attrahit cibũ z inventrem mittit. Uenter aũt suscipiẽs suaue z nutritiuum a lapideo ligneoq; z nõ nutritiuo separat: z suaue q̃dez in humores transmutans: ad epar per venas mittit: attrahens id ab eo: z in epar effundens. Hãvene epatis radicibꝰ vere cõparatur a ventre

Nutritiue ꝑtutis organa.

Cõparatio pulchra.

Uentris opatio.

Uene radicibꝰ similes.

cibũ attrahentibꝰ: vt a terra plantarũ radices attrahũt. Terre eñ assimilat̃ venter: q̃ plantis cibũ tribuit: radicibꝰ aũt vene que ad radices: sima concauitates epatis reddunt: succũ a ventre in intestinis attrahit. Sic̃dẽ epar suscipiens succũ concoquit z sibi eũ assimilat: sanguini aũt simillimã carnẽ habens: ꝙuenienter in sanguinem transmmutat succũ. Porro sanguis per splenen z vesi

Epatis operatio

eam cholere suscepticē: ꝛ renes purgat. Splen etiā quod velut fex ibi est attrahit: ꝛ cibū sibi familiarem facit. Cholerā vero suscipit vesica parua: ꝛ acre qđ in succis ex cibo remansit: ad se trahit. Renes autem quod serosum est: cū reliquo acri sibi vendicāt vt purus deinde ꝛ suauior fact⁹ sanguis in alimentū distribuat: reliquis omnib⁹ particulis per dissemiatas in eas venas. Et ita vnaquęq; particula sanguinem attrahēs ꝛ retinens ꝛ in suam p̄priam naturā transmutans: superfluū ad vicinas particulas mittit: optimū illis futurū alimētū. Atq; hoc modo ex sanguine oēs particule nutriūtur: augenť: ꝛ permanēt: tribuente illū epate. Dicitur aūt hec pars irrationalis: non persuasibilis a ratione: q; nō scōm electionē sed naturaliter p̄priū opus perficiat. Alia aūt est nutritio que animalis est spirit⁹ ꝛ hec per solam respirationē fit: attrahitur em̄ quedam aeris particula: scōm distractiones cordis ad ip̄m virt⁹ aūt ea est que aialis. Hec em̄ respirationis organa mouet per musculos ꝛ primū thoracem: quo moto simul mouet ꝛ pulmo: ꝛ trachea arteria pulmonis pars siqdem qđ in trachea arteria cartillaginosum est vocis organū existit: membrane vero eius ligamina respirationis. At quod ex vtrisq; his constat: ipa scilicet arteria: ꝛ vocale simul ꝛ respiratuū est organū. Est autē pulmo instrumētū spiritus ꝛ mot⁹ vocū. Spirit⁹ necessari⁹ fuit propter cor: quia em̄ fundamentū est et fons caloris naturalis: necesse est aerē trahi vnde feruor suus refrigerari ꝛ fumosa superfluitas posset expelli. Vnde duos mot⁹ habuit contrarios dilatandi quo spiritū traheret refrigerādi gratia: constringendi quo fumose superfluitates possent expelli. ne ergo subito aer erumperet ad cor fuit necesse inter ip̄m ꝛ guttur pulmo esset mediastin⁹ vt spirit⁹ refrigerādi ab eo reciperet: ꝛ superfluitatē fumosam sibi redderet: q; etiam aialis vox necessaria fuit: ꝛ sine aere vox esse nō potuit: fecit natura a corde aeris expulsionē vocē esse materialē. Est ergo pulmo cellule similitudo semp seruās aerem frigidū ad cordis feruorē refrigerandū: ꝛ calidū ad vocē atq; flatū quo mediante si cor careret ꝛ per se principaliter aerē traheret ꝛ expelleret spissum: ꝛ infinitū motū esse oporteret: vnde adeo esset periculosus: vt nec vno momēto flat⁹ teneret. Dyaphragmatis etiā sunt duo uuamenta: pectus em̄ dilatat atq; constringit cum aliis lacertis pectoris: secundum est q; differre facit instrumēta spiritus atq; cibi.

Ex sanguie oēs ptes aialis educātur.

Nutritio aialis.

Quid pulmo.

cor duos mot⁹ hz ꝛtrarios

Vox sine aere esse nō potuit

Dyaphragmatis instrumenta.

¶ Aduentus regis in vrbem Amazonum ꝛ de bello inter spinam mollem (quam mentulam vocant) et venerem. Capitulū quartum.

Digitized by Google

Cerebrum rex clementissim⁹ pio fungēs officio sin-gulos senatores attractabat souebatz spū animall donatos abire iubebat. Peracta ea visitatione ses-sus q̄dem in Caluarie palatiū rediit. Vbi datis ali quot horis q̄eti pomeridiana hora reficiēdi corpo ris aminiczs fatigati gr̄a: cū inuitat⁹ fuisset ab Pan

Cerebri rex a panthesilea inuitat⁹.

thesilea matrice amazonū regina vbē et⁹ petiit: quā recēs apud insulā velice splēdide sumptuosecz cōstruxit: illic eñ futur⁹ erat spectosarū mulierū ꝓuent⁹. Quo vt peruenit rex in tpo ruris in-gressu reuerēter a regina matrice aliiscz clarissimus feminis exce ptus fuit. Deinde p rectā ei⁹ rurisviam q̄ ducit ad amazonū vbē perduct⁹ in patentē et spaciosam porticū: alias plures mulieres obuias habuit: a q̄bus pari excepti⁹ reuerētia: domū tandē ingre dit ipo aspectu superbā magnificecz patā ibi sepolito regio fasti-

Regis familiaritas.

gio adeo festiue comiter ac familiariter versatus/inter iocos re-suscz ludos: actis etiā choreis: vt p̄bita tam ceteris largioni licē tia: velut vn⁹ ex eis haberet. Inde occidēte iam sole camerulas oēs(q̄ ꝓplurime ibi erāt)vilitauit. Sequēti die dñico amazonū vbē inuisit totāvbi a mulierib⁹ vrbis eleganter admodū suscept⁹ est. Nam illi obuiā ꝓcesserūt vasa spermatica in regno amazonū legati dignissimi honesta comitati caterua. Itē testes matricis t

Aliaz preciosi apparat⁹.

vulue sponsi. Alii t muros et parietes tapetis rubeis et perse-rasmatib⁹ siue peristromatib⁹ adornarūt. Alij vero spectacula lu dosz multiformes variis refertos mysteriis illi gratulabūdi ex hibuere intrāti. Ceteri item loca editiora ascendūt. alij fenestras occupāt. Reliqui vero per vicos et cōpita eius videdi desiderio

Spina mollis vrbis imperatoz

illecti confluunt. Eius aduentū vrbis imperator fortissimus mu to t comites eius grauitatem nō mediocrē pre se ferentes: cum ceteris huiusce imperatoris maximi ministris ante vulue porticū

Rex imperatorē mētulā t reginam matricē i gratiam reducit.

prestolantur: quē humanissime excipiūt: et in labyrintū regnē in-troducunt: apud quā etiam hospitio receptus est. Rex autē inter reginā t imperatorē spinā mollem sibi cōiunctissimos discordias egerrime ferens. In vrbe per aliquot agens dies eos ad pacis vnitatē perduxit t matrimonii cōsilio res agitata est: t demuz fe dus: si mentula imperator veneris consilio (cuius nutu omnia ur bis negocia disponebātur)patientē nō accōmodasset aurem: ini tum indissolubile fuisset. Sic paratus rex cene se cōmittit fre-

Regis vxoria cena

quens ibi numerus Epulonū: vt pote apud primam feminā flos ipse ciuitatis opipare citro et ebore nitentes lecti aureis vestiti-bus intecti. Ampli calices varie quidem gratie: sed preciositatis vnius. hic vitrum affabre sigillatū: ibi cristallū impictum: argentū alibi clarum: t aurū fulgurans: t succinū mire caustum et lapi-

Digitized by Google

des vt bibas: z quicquid fieri non potest: ibi est. diribitores plusculi splendide amicti: sescula copiosa scitule subministrātes: pueri calamistrati: pulchre inclusiati: gemmas formatas in poculavi ni vetusti frequēter offerre. Jā illatis luminibus epularis sermo percrebuit: iam risus affluens: z ioci liberales: z cauillus, hinc inde. Tum infit ad regem amazonū regina. Cū commode versaris in nostra patria: quod scientia templis z lauacris z ceteris operibus: longe cūctas ciuitates antecellimus. vtensilium preterea pollemus affatim excellentia: certa libertas ociosa: z, negociosa quidem aduenientē italorum z gallorū frequentia: modestoverō hospiti quies villatica: omni denicq; prouincie voluptarij secessus sumus. Jnde occidente tā sole Rex in caluarie Palatium reuersus iuenit octo viros videlicet oculos duos: neruos obticos duos: durā plamcq; matres: puppim: prōram eū prestolantes: quos hilari quidem z sereno vultu respiciens in atrium perduxit: ibiq; de multis malestati eius gratias agētes clemēter audiuit: z que ciuitati capitis cōcessa fuerāt de rebus nuche: neruoū z sensuuz de questiōib⁹ partis fantastice: imaginatiue: ac memoratiue magistratuū institutis: deq; ceteris ad remp. pertinētibus humanissime cōprobauit: eosq; bono foze animo iussit. Ad locos deinde conuersus q̄d egisset apud reginā amazonū z imperatorē vbis spinam mollem: quō iussisset: z cetera oia que gesta erant placidissime memorauit: additditq; preterea nunq; se gnationis vbē petiturū qui amazonū reginā pariter accederet. Jtaq; demum letus ipse: letosq; quoq; clues octo dimisit. Dū hec tractarent ven⁹ meretricū regina ad oēs occasiones intēta domo ppria intempeste noctis silentio egressa vbem amazonū puenit: ciuū n; hil de bello (cū pax tractaret) opinantiuz opprimūt pfidiū: oppido regine expugnato in ipo fere tpe meretricū Germanax Jtalarū: Hyspanarū: ac Gallarū peditat⁹ a venere earū regina mercede cōduct⁹ occurrerat. Uñ tantū fiducie veneri accreuit: vt (q̄uis sepenūero antea z fuse turpiter fuerint z permagno sint incōmodo) ix. Kalē das Augusti Anno dñi. M. cccc. xvj. eo mea q̄dē sntia anuo quo nōnulli germanox comites inclytissimo Lotharingox duci Antonio (cuius iugi famulatui sum addictus) nequicq; bellū inferre moliti sunt. Eductis igitur omnibus copijs ad vulue ostium castrametate sunt: haud procul ab vbe. Postridie tentate oppidum Mentulevi capere: cum meretrices totius fere Europe subsidio venissent: acriter vtrimq; pugnatum est. Tandez spine mollis equites ab extrema acie: cum certando defatigati: tum quia numero longe inferiozes coacti sunt parumper secedere. Ea re animaduersa: Anglie ac scotozum meretricule veneris auxilia-

Epuli hilaritas.

Regine amazonū ad regē sermo.

Regis in craneum reditus.

Regis votum.

Ven⁹ meretricū regina factiozosa.

Meretricuz copia nūerosa.

Quo tpe germani lothoringozū ducī bellū intulerunt.

Digitized by Google

trices: teſtiũ pugnantiũ latera adorti pturbarunt. Nã earum cõ-
ſpectũ (vt reor) intuerī et aggredi formidabãt. Teſtibus ita debi-
litatis atq; fugatis remanſit penes meretrices victoria. In eo p-
lio occubuerunt ſpermatis vaſa. Meretrices ſecundis rebus ela-
te: paulopoſt vrbe amazonũ arceq; eius expugnatis: ceteriſq; op-
pidis ſeſe dedentib⁹: regno generationis potiuntur. Que bello
ſuꝑfuere ꝓbarũ mulierum reliquie ex fuga primum i oppido pu-
dicitie regine conſtiterunt cũ minerua et pallade: deinde in caſti-
tatis arcẽ ſe receperũt: vbi ab hoſtiũ maximis copijs circundate
conſtãter z animoſe impetũ ſuſtinebãt ſuorũ ſubſidium expectan-
tes. Horũ omnium tam memoratorum malorum caput: veneris
ad omne malum propenſum fuit ingentum. Nã mentule impera-
toris ac teſtiũ animos quãcunq; in partem voluerit/facile flecte-
bat. Quandoquidem et alie ex plurime fortiſſimorum virorum
ditionum et ciuitatum et regnorum excidij cauſa venus fuit. Nõ
ne Cleopatra. M. Antonium perdidit? Nonne z Ceſarem forti-
ſimum poſt pugnam pharſalicã tam cruentam. bellis ciuilib⁹ ad
huc implicitũ z nõdũ plena potitũ victoria in egypto ab incepto
eadẽ remouit? Nõne troiane deſtructõis ven⁹ ipa cauſa fuit? Nõ
ne et achilles amore veneris proditricis hecube conſillo occidit?
Caſta autem placere deo et ſuperis non tantum chriſticole. ſed
poete omnes proclamant. vnde Tibullus. epiſtola prima ſecundi
inquit.

Vos quoq; abeſſe ꝓcul iubeo: diſcedat ab aris
Cui tulit heſterna gaudia nocte venus.
Caſta placent ſuperis pura cum veſte venite:
Et manibus puris ſumite fontis aquã.

Et Virgilius quoq; in. iij. Hac caſti maneant in regione nepotes.
Et Ouidius.

Odi cõcubitus qui non vtrimq; reſoluunt:
Hoc eſt cur puerī tangar amore minus.

Et idem in. iij. artis amatorie libro.

Nupta virum timeat: rara ſit cuſtodia nupte.
Hoc decet: hoc leges: iuſq; pudorq; iubent.

Et Seneca in octaua. Totum per orbem maximum eſt exitium
malum luxuria peſtis blanda. Et Claudianus.

Luxuries ꝑdulce malum que dedita ſemper
Corporis arbitrijs: hebetat caligine ſenſus.

Tullius vero in paradoxis. Refrenet primum libidines: ſpernat
voluptates iracundiam teneat: coerceat auariciam: ceteras ani
mi labes repellat.

Scorta proſpero ſucceſſu i tumeſcen tia.

Veneris ingenium

Cleopa tre nepo tiſmum da facino ra.

Achillis mors.

Tibullus

Virgilius Virgilius eneid. iij.

Ouidius

Ouid. iij. artis.

Seneca. Claudia nus.

Licero in paradoxis.

Digitized by Google

¶ Cerebri regis expeditio in venerem.
Cap. Quintum.

Cerebrum Rex pacato humani corporis regno iniuriarum quas regina amazonum matrix a venere acceperat memor: simulq; generationis regnum tanq; ad se pertinens recuperare constituens: grādi conflato exercitu colles ⁊ flumina matricis trajcere copias premittit quas cito secut⁹ est. Ipse autem superatis fluminibus oppida nonnulla amazonum: non tamen sine suo incommodo: oppugnat expugnatq; ac tandem recipit. Mox membra generationis omnia in regis potestatem transiere. Est enim generativa virtus illius pars que nō obedit rationi. In somnis enim preter voluntatem semen emittimus: verum et commixtionis concupiscentia naturalis est. Nolentes eñ eam mouemur. Operatio autem eius spontanea est in nobis: animalis existens. siquidem per organorum motum perficitur. Et abstinere continereq; imperum hunc: in nostra situm est potestate. Organa vero seminaria virtutis sunt: primum quidem vene ⁊ arterie. In his enim germinabile humidum transmutato sanguine primum generatur: sicut in vberibus lac: horum autem nutrimentum vasorum: est humor hic. Etenim in principio ex sperma te generationem habent. Siquidem cum arterie et vene ad sanguinem ad germinabile humidum vt nutriatur emittunt: quod superabundat ab alimento eorum: germen fit. Ascendit enim primo per multam circuitionem ad caput: rursusq; per duas venas et totidem arterias a capite descendit. Unde si quis venas absciderit: que sunt iuxta aures infecundum animal reddit. Similiter venas que sunt circa coxacidas incidens animal facit sterilescere. Porro democritus et Aristoteles nil volunt mulieris semen ad puerorum generationem conferre: quod enim a mulieribus emittitur particularem sudorem esse magis q̄ germen censent. Galenus vero pergamenus sperma quidem emittere mulieres: et mixtionem vtrorumq; fetum constituere: non tamen perfectum germen esse: veluti quod est virt: sed indigestum adhuc et humidius. Tale autem existens mulieris germen: virilis germinis fit alimentum. Ex ipso deniq; particula quedam membrane fetum continentis (et superfluum matricis) constatur. Ceterum secundum genus vtriusq; animalis: tunc marem femina recipit: cū cōcipere potest. Que ergo semp cōcipere queūt: semper cōmixtionē recipiūt: vt columbe: Galline: ⁊ homo: q̄ vis

Cerebri regis exercitus.

Generatiua virtus quid.

A venarū iuxta aures abscisione q̄ sequat̄ in cōueniēs Galenus pergamenus.

Digitized by Google

quedã post cõceptionẽ cõmixtionem refugiũt. Galline autẽ quoniã p singulos fere dies cõcipiũt: recipiunt cõmixtionẽ. Mulieres aũt vt in aliis suis operationibus liberũ arbitrium habẽt: ita et in cõgressione q̃ est post cõceptionem: alia enim animalia non a seipsis/sed natura reguntur: ꝛ mensuras tempusq; definitũ suscipiunt.

De similitudine parẽtũ i generatione.

¶ De similitudine vero parentum in generatione/dicẽdum est: q̃ similitudo/vt in presentiarũ est dicere a duobus videt causari: quorũ vnũ est vniuersale magis: alterũ vero particulare. Vniuersale quidem nature vniuersalis intentio. Non enim q̃ vniuersalis natura solum intendit generationem: immo etiam corruptionem: cum vna absq; altera esse non possit. Corruptio enim vnius est alterius generatio ꝛ ecõuerso de generatione primo. licet enim natura particularis gñationem semper et conseruationem intendat. Omne namq; animal salutem tueri conatur: mortem pernicieq; deuitat: de consolatione. iij. Similiter nõ solum masculum intendit/sed etiam femellam: cũ sine hisce duob⁹ non possit perfici generatio. Natura vero singularis peroptat masculum contynue: eapropter de generatiõe animaliũ. ij. Femella ẽ mas oritur.

Vnius corruptio alterius generatio ẽ.

Aristoteles. ij. de generatione aiaꝝlium.

Quare in lege mosaica scriptuz erat Adã ex Eua ipsius semper binos marẽ et femellã suscipere: vt inuicem columbarũ more possent genus propagare humanũ. Causatur et similitudo abente particulari triplici: puta motu celesti et immensa imaginatione femelle maxime: ac informatiua virtute indita semini. Dependet etiam similitudo a ꝓtute imaginatiua non parũ et viribus anie.

Aristoteles decimo probleumatum.

Vnde probleumatũ decimo. satisfaciens quesito. Cur in hominibus minor fit similitudo geniti ad generans cẽ in ceteris animaliũ speciebus: quoniã hõ multiphariã ꝑm animam disponitur/ coitu: ꝑm enĩ q̃ pr̃ et mr̃ in coitu fuerint dispositi: ita afficiuntur ꝛ genita. De vigore quoq; imaginationis cẽplurima locuti sunt.

Auicẽna quarto d̃ anima.

Auicenna maxime de aia. iiij. et Algazel ipsius collega: volẽtes vt vi imaginationis intense delectatur hõ in puteum et camelus in Caldariũm: ita vt operetur non solum in corpore proprio: verum et in alieno: q̃ nõ credimus. Ideo ꝑm istos non est mirum si materiam passibilem adeo vt sperma ꝛ menstruũ valeat immutare.

Algazel.

Auicẽna primo prima.

Vnde. j. prima capᵉ. de qualitate generatõis humoꝝ. Ipsemet estimatiões mouẽt humores: seu sanguinẽ mouet res situeri rubeas. Et secũda eiusdẽ. Cõtingit corpus ꝓpter affectiones patriales. Plerũq; enim res imprimũt naturales/ sicut accidit vt puer illi similatur: cuius forma fuit imaginatiua: cum exiuit conuẽtio: et vt sit color propinquius colori eius quem viderunt: cũ fuit casus. Talia (inquit) credere abhorrent: qui difficilis dispositiõis non nouerunt habitudines: non autem sapientiã diligentes.

Digitized by Google

Autoris expurgatio quare cerebro principatum tribuerit. Cap. vltimum.

Onstat plerũq; visos in philosophoꝝ ac medicoꝝ achademia magnos et excellentes viros: clarissimos medicos oratores poetasq; maximos ponentes in humano corpore vnum principale principiũ membrũq; principalissimũ et illud esse Cor. Verum philosophoꝝ neminẽ vllo tpe Cerebrũ hũani corpis pncipale posuisse mẽbrũ cõperio. Cũ itaq; post exacta tot secula nouus t admirabilis cõspectus Galeni pgamen oim q̃ ante se fuerũt gloriosissimi temporib⁹ Anthonij veri imperatoris effulserit: t cerebrum in corporis regno primũ posuerit: existimaui hauq; inuocũde sane rei memoriã relaturũ: si mõ cerebri regnum pscripserim: simulq; mõstraueri quo apparatu: quo studio: quoue affectu Galenus in excipiendo venerãdoq; cerebro vsus sit. Et si mihi cõpertũ sit meme plurib⁹ in locis oppositũ scripsisse iuuabit tamẽ fortasse ipsius rei nouitas: et imprimis membroꝝ oiz cognitio. Vel dico t ꝓtius q; si capiatur principalius membrũ ꝓ magis necessario: tũc cor esse principalius cerebro non est dubitandũ: si vero ꝓ nobiliori cerebrũ eẽ potissimũ ꝓpatulo. Quippe illud est nobilius et naturalius qđ magis naturalibus conuenit rõne anime et perfectionis: q̃ illud qđ eis conuenit ratione corporis t indigẽtie. Modo intelligere (qđ fit mediante cerebro) rõne perfectionis: quo circa solũ cõuenit perfectis. Viuere autem cõuenit cordi rõne solũ indigentie: Digit cerebrũ nobilius est (qz instrumentum per qđ intelligim⁹) q̃ quod solum principium habemus viuendi. Vel dicendum est: q non oportet illa esse nobiliora ac perfectiora nec p cõsequẽs principaliora nec magis intẽta a natura: q̃ sunt magis ꝓpria atq; iseparabilia: qđ de corde posset dici: quãdoq; dẽ videam⁹ actũ speculãdi: q̃ in nomie nobilissimus et maxime finalis est minus ꝓpriũ hoibus actu nutriendi et sentiẽdi magisq; sepabilem. Et talis exercetur in cerebro. Vnde. iij. physi. 6z: q materia est simplr necessaria in oib⁹ naturalibus licet sit minime nobilitatis: fines eñ nõ sunt simplr necessarij. Idcirco negãdũ est omne illũ esse principalius et nobilius quod est inseparabilius (vt de corde 6z.) Dicũt equidẽ nonnulli cor a natura factũ eẽ i hoie pp' cerebrũ et nõ ecõuerso: quare esse nobilius cerebrũ nõ imerito cẽsẽt. Dico tñ cum Auicẽ. q̃ philosophi sermo cũ certificat subtiliter est veracioz t maxime q̃ tuz ad intellectũ: sed medicoꝝ sermo imprimis cũ attenditur ad

Pler'q; cordi iter membra principatũ tribuunt.

Galenus cerebro primores partes cõcessit.

Aui. prio prima.

Digitized by Google

sensum magis est manifestus. Quapropter cōcludimus ꝑm philosophos cor esse membrū principalissimū ꝑm vo medicos cerebrū. Philosophis enī videt omniū virtutū principium cor existere: Autoris cōclusio. verū ipsarū primarū actionū in cerebro: epate et testiculis esse. Apud vero apollineos viros cerebrū principium est sentiendi et mouendi ac vtiuscuiuscz sensus ⁊ motus: mēbrū postea sibi habz peculiare in quo eius manifestatur actio. Visus etenim aut gustus per spiritum non perficitur animalem: q̄ est in cerebro nisi ad Crystallinū aut linguā penetret. Scōm vero medicoū plerosz spiritꝰ naturalis i epate creatur nō aliunde aduenies. iij. theo Galenus rice. c. ij. Et Galenus interioū. ſ. cap̄. vltimo.

Arcta decet sanum comitem toga.
Telos.

¶ Simphorianꝰ Thāperius Dominū Albertū de podio apollineo stemmate appzime decoratum ūmulaz regineuz phȳsicum primarium plurima salute iubet impartiri.

QUāta apud Pliniuz fuerit temporis parsimonia cō summatissime doctor nemo hō non nouit: q̄ culpiaz vana quedā recitan tistudiosissime respondit: vana hac et inani enarratiōe sese pluscz decez versus perdidisse: quasi perire omne tēpus arbitraret qō litteris non impartiret. Quare ne graui veterno (velut a gurgulionibꝰ triticum) cōsumerer: Plinium illum vbicz terrarū laudis preconio elatum: mihi ducē velis ac remis imitandū ꝓposui. Quippe ne omnino tū belli turbine: tum epidimie dicta de uastantis impetu oclarer: corporis humani similitudinariaz hystoriā: pariter et huiusce temporis fortuitos casus (cum mihi ab erumnoso egro tantū famulatu substracto per ocium licitū est) laconica breuitate sum complexus. Hanc igitur precipitatā fetu rā ambobꝰ adhuc luminibus orbatam tot diebꝰ tenero tuo gremio foueas: quot catulis hodie natis lumen restitui perhibetur ne fortassis claritatis expers scylleam rabiē sonātiscz scopulos acroceramina experiat: ac in pfundissimas plutonis vecidat lacunas. Quod si feceris non parum tibi debere ingenue fatebuntur litterarū studiosiſhi pserti q̄ aliqd litterarij icremēti ide hauserit: vtpote huic cuius clientele pannosa hec hystoria credita: cultoribꝰ redimita amictib⁹ in apricū pdierit. Vale artis hippocratice culmē: et Simphorianū tuū solita necessitudine prosequere Ex lunarivilla pridie Kalendas septembres. M.cccc.xvj.

Digitized by Google

De germanorum in Lotharingiam tumultuoso aduentu: de situ quoq; ac singularibus in ea repertis compendium.

CEt si mihi longe iocundius esset Lotharingie felicitatem q̄ clades enarrare: tamen quia fata sic tulerunt/sequemur & nos fatorum mutabilitatem. Verum priusq; rem ipsam aggrediamur: mihi non solum vtile: sed etiam apprime necessarium videtur situm loci sigillatim describere. Antonio inclyto duci post vita defunctus Renatum patrem hierusalē ac Sicilie regem Lotharingia iure hereditario subiecta est: que quidem ab oriente rhent Alsatiam tangit: a meridie autem Burgundie limites: ab occidente Campaniam habet Cisalpinam: a septentrione Ardenna silua terminatur. Plaga hec tametsi alpibus celo vicinis cingatur: nihil tamen vicinarum indiget alimonijs: vsq; adeo fertilis est et opima: gregibus armentis: pratis: frumento: vino: stagnis piscosis: siluis peraltis: balneis salutiferis: salinis: ferro: ere: plumbo: stagno: argento: gemmis: speculis: calcidoneis: & variis fluminibus irrigata: quorum quattuor preter cetera clariora sunt. Primum siquidem Mosa meridiem versus ex vosago monte (a quo bona magnaq; Lotharingie pars vogesia nūcupantur) emanās: nouicastalli (quod huiusce hore oppidum & situ et loci amenitate: atq; aeris temperie est conspicuum) fines perlabitur. ducatum Barrensem a Lotharingia dirimens: quodam Rhent ostio immergitur priusq; im equoris fauces eructet. Alterum mosella inter orientem & meridiem non longo interstitio a romerico monte ortum habens: quod oppidum insigni cenobio virginum vestalium non nisi nobili sanguine satarum immensis prouentibus annuis donato decoratum est. Hinc circiter sex militaribus distant balnea semper natura calida ad que complures diuersis irretiti egritudinibus vt in pristinam restituuntur sanitatem nec frustra vndiq; confluunt. Extemplo Spinallum/ Thermas/ Tullum (quod priscis temporibus leuca appellatum est) medio matrices (quos nunc metenses vocitamus) velocibus perlabitur vndis: nec multo post in rhenum cadit confluuio quo ibi germanie ciuitas cōfluentia denotatur. Inter hec duo fons est instar naris bipartitus nō lōge a vitello oppido: vñ vena fluuiolus scaturit: nūc arenosus modo senosus sepiusq; horridior ruscho & proiecta vilior alga: cuius fluentum estiuus cancer fere combibit desiccatq;: preter Lacunas quas ingenti aquarum copia

Antonius Renato successus est.

Lotharingie fertilitas.

Fluuij q̄tuor in lotharingia clari.

Secūdus fluuius Romericus mōs

Balnea calida fere vniuersis egritudinibus medelam afferentia.

Cō fluentia Vitelluz.

Digitized by Google

flumen. Diui godeberti salutifer fons.

efficit profundissimas. Tertium flumen murtha qđ rupibus argentifodinarum circliquaqꝫ indies emergere cõspicimus: atqꝫ in deodatensem vallem irrumpere: in qua fons diui godeberti qui multis morbis curandis diuino quodã munere salutifer ab omnibus vna voce perhibetur. Perfluit is fluuius murtha oppidum deodatense: subinde rauonũ: luneuillam oppida meherclẽ natura vallocꝫ ac menibus altis expugnatu apprime difficilia. Deinceps sancti Nicolai pagum vbiqꝫ locorũ cũ abundãtia mercium tum miraculorũ fugi assiduaqꝫ cozuleatione famatissimũ ac celebratissimũ. Mox nanceum oppidũ Lotharingie primariũ multa vi atqꝫ munimine munitum. Imprimis duplici fossa immense profunditatis bintisqꝫ menibus cingitur. Quattuor itẽ propugnaculis cunctis admirationẽ afferentibus necnõ machinis bellicis et tormentis eneis pene infinitis ad eius tutamen fulcitur. Quod vbi post tot tantasqꝫ victorias cruento marte adeptas Carolus ille Burgundionũ dux olim totius Europe timor nequiqꝫ expugnare tentasset: hostili gladio confossus vitã cum sanguine fudit quez Renatus ille seculorũ rex merito enee obtpietatẽ t armorum prestantiam conferendus busto marmoreo babilonicis edificijs ac memphiticis pyramidibus haud absimili humaniter valde curauit inhumandum. Cuius tale extat epythaphum.

Sanctꝰ nicolaus Nanceiũ lotharingie priarijũ oppidum Carolus burgundionum dux in obsidione nãcelensi a renato confossus Caroli epythaphium.

Dux iacet hic Carolus belgarum illa ignea virtus:
Cui mauors dederat bella regenda pater.
Quẽ timuit subitis animosus gallus in armis:
Cuiqꝫ alemãnorum terga dedere duces.
Quiqꝫ animum hesperias bellis agitabat in vbes:
Sed subito inuertit sors truculenta viam.
Nam cum ranerium bello sibi prouocat hostem:
Occubuit fuso milite stratus humi.
Et ne tanta viri laus intestata taceret:
Hic victor victi condidit ossa loco.

Quartus flumen.

Murtha deniqꝫ mosellam incidit. Quartum flumen. Sarrha ab oriente permeans vvastratam prouinciam dominio Lotharingie mozgeram visitat Sarrha castrũ Sarrapontẽ t prope treuerim a fluento moselle recipitur. Sed institutum prosequamur: t germanicos temerarios ausus breuiter percurramus.

¶ Lepozina vallis inter montes a quibus murtha fluuius origi nem habet sita est: cuius confinio alsatiam tãgit: in cacumine mõtis castrum constructum est: in ipsis autem radicibus oppidum

Digitized by Google

quod quidem a sancto hippolito nomen sortitur. Per hanc enim montosam vallem: deinde per fines deodatenses Geroltzek caterua quorundam germanorū facinorosorū ⁊ vt apertius loquar famelicorū quorum aui abaui tritaui quare mures semper edere alienum cibum consueuerant satis copiosa constitat⁹: temerarie in animū inducebat tali cōsilio exercitu vel nulla ratione nullaq; occasione motus totū Lotharingie imperium sub iugum suū deducere. Vbi autem res ad deodatensium aures peruenit nō valde turbari non potuerunt de tam inopinato bello sibi sinistre admodum parato. Rem per litterarum gerulos nūciat inclytissimo Antonio duci Jacobus reginius deodatensis vicegerens vigilantissimus. Interea canonicis deodatensibus haud impigre accersitis multis agitatur quo medio hostibus iter intercluderent: tandemq; magno vsui sibi: ⁊ hostibus impedimento fore visum est: si vijs montium circa tamen lepotinam vallem cum fieri alibi aptius non potuissent opponerentur multe arbores simul et grandia saxa. Accingūt se omnes operi ⁊ manib⁹ ac pedibus studēt eque atq; decretum fuerat mandatum exequi. Huic loco arboribus et lapidibus munito prefecti sunt duo milia peditum: neq; enim armatorum numero opus erat quandoquidem huiusce (de quo meminimus) loci aditus adeo arctus ac strictus erat: vt vix duo lateraliter iuncti pertransire potuissent: quin vterq; alteri maximo fuissent nocumento. Deodatenses preterea eorum que in bello contingere solent non ignari agminatim oppido exeunt: vt que ad bellicum furorem sustinendum vsui forent: haud somnculose pararentur: formice dubio procul haud absimiles que cōdit estate fructus quibus hyeme fruatur. Interim sancti Hippoliti incole obsessi sese ac oppidū nomine imperatorio minaciter obsidentibus vitro (quod facinus est animaduertendū) dediderunt: vel formidando Maximiliani imperatoris semper Augusti nomine deterriti: vel q; germanis quorum peculiari idiomate vtūtur magis adherebant. O scelus: o crimen/nullo delebile in euo. Potuistis perfidi tātum velle nephas. At ne in omnes crimen diffundere videamur pauci admodum/hostes repellere conabantur sperātes hosce famelicos hocvniuerse plebis aspiratu elatos iam amoto metu a Lotharingorum subsidio inter oscitantes opprimi. Ab his per sex ferme horas acriter recalcitratum est: verum spe sua frustrati: ad deodatense oppidum aufugere coacti sunt. Nouus nec mirum imperitam plebem percussit timor audita sancti Hippoliti inopinata deditione geliduspper ima cucurrit ossa tremor. quibus fata parēt: quos belli alea poscat. Quā pia cura

Sanctus hippolit⁹ Geroltzek hostis

Bellicus negocius Antonio duci litteris scat.

Impedimentum hostibus adiuētū.

Deodatēsium vigilantia.

Sancti hippoliti incole obsessi.

Digitized by Google

Similitudo ab hãnibale sumpta.

deum hic profecto quod hannibali apud cãnas tanta in romanos victoria iuueniliter exultanti ac suis prede intentis euenit: germanis contigit. Nam nisi prede anhelantes lepozine vallis spolia tenuissent: putabamus vltimum Lotharingiaci status diē futurum. Duci Antonio cum id nunciaretur recordatus. M. Maximi qui (vt litterarum monumentis proditum est) hannibalem sua patientia fregit priusq̃ inciperet consulto: z vbi conseruerit matureopus esse facto sanum ac vtile duxit. Litteris igitur suos omnis tam celi q̃ terre filios certiores fecit. vt q̃primum hi leui armatura partim balistis / partim tormentis eneis / partim fundibus ac pilis: illi autem caballis egregiis / hastis acutis: armis non sine vulcano fabricatis muniti in expeditionem aduersus germanos addendo pedibus alas proficiscerentur. Nec mora peditum fere decem milia tam ex lotharingo solo: q̃ ex metensi episcopatu conuenere: quibus adiuncti sunt alemanorum quattuor milia a duce Antonio quotidiana mercede conductorum: simul et gallorum velitariorum peditum tria milia salario trimestri militantium. Conuenit et equitatus lotharingorum militum armorum equorumq̃ prestātia insignis cuius numerus plusq̃ duas legiones continebat. Nec his contentus Antonius christianissimum francorum regem obtestatus est vt auxiliarii ces copias mitteret: que sibi in germanorum impetum supperias ferant. vbi autem effectum est Lotharingi gallis comitati in valle deodatensi castrametati sunt: vbi annone z commeatus abundantia plusq̃ exercitui necessum esset cautum erat. Indies de inuadendis hostibus consilium sumebatur. verum montium asperitas institutum diutius protelauit: quo minus inimicos belli gnari imperatores sinerent adoriri. Fama pariter ad nostros continue volabat germanos ipsos planum deodatensem aduenturos quo belli euentum aperto marte experirentur. Lotharingi autez audientes hosce profugos insolentiores factos animo herculeo prediti eorum adiutum tota mente expectabant. Tandem octuaginta numero vel pauciores ex his quibus montium tuga in custodiis tradita fuerant more longitudine pertesi spem audacia sumentes strictissimo mōtis descensu (qua lepozina vallis est) hostes inuadunt. Alios namq̃ nō armis accinctos: alios somno vinoq̃ sepultos: discumbentes alios quasi belli incurios comperierunt: quorum pluribus interfectis metuentes alii totum nostrum exercitum concomitari fugam per deuia saxa arripuerunt celerem. Verum enimuero postq̃ sese vana formidine concussos con-

Numerꝰ equitum.

In castris Lotharingorū cōmeatus abundantia.

Pauciorū Lotharingorū indocibilis audacia.

Digitized by Google

spicati sunt reuocatq; animis nostros aggredi animose sero tamē constituerunt: de quibus nec mirum actum fuisset nisi deus optimus maximus eorum saluti consuluisset: occisis quippe dumtaxat octo et quattuor letaliter vulneratis strenue ceteri corpozum pericula euaserunt. Eo die hora qua sol in vesperum fertur duo pagi immensis opibus pollentes quozum alteri sancta maria: alteri sancta crux nomen inditum est incēdio ab hisce helluonibus consumpti sunt. Postridie fame mobilitate nostrozuz peruenit ad aures hostes citra montem conuolasse: quo vbi Lotharingozuz exercitum sese recipere perceperunt acceptis rebus suis castrensibus eo vnde egressi fuerant euo velociores pedem retulerunt. At quoniam se nomine induperatozis Maximiliani (qui preclaris suis factnozibus fama sydera pulsat) nobis bellum inferre publice clamitabant. Jacobus Saincthlier pretoz ad predictum Cesarem missus interea regressus scrupulum de eo a nobis longe pepulit. Nempe que sua est humanitas: respondit se nolle suos quoquo modo Antonio duci illustrissimo insurgere: quod si fecerint: id ppzio nutu arbitrioq; citra suum consiliuz patrasse. Quo responso nostri hilariozes atq; agiliozes facti tantum numerum grassatozum sine legibus sine imperio liberum atq; solutum parulfacientes: euestigio de attenuando exercitu consilium cepere. Remittuntur igitur eo vnde venerant Galli milites: donis donati plurimis. Vbi autē id perduelles senserūt intempesta nocte circiter gallicinium suas partiti sunt copias: partim namq; in lepozina valle remanserunt: partim se burgundiam versus lepozino gressu contulerunt: vbi oppidum nomine conflamen obsidione ceperunt: quo breuiter a nostris recuperato ab explozatozib⁹ acceperūt reliquos austrante pagos rheno vicinos depopulari rati a suis id factum celeriter pedem retulerunt. Quo vbi peruentum est ferociores crudelioresq; reddidit Franciscus de Sickingen comes/effectus modo nouus hostis: qui duobus millibus peditum et totidem equitum comitatus: Lotharingos inuasurus illis sese alligauit: paulopost stipendiario modo honeste adnuento Francisco cum Antonio fedus perpetuo duraturum iniuit. Lotharingi reliquos persequentes multis neci datis: alij secreto rhenum traiscere latebras alij Sardanapali imitatione querere: alij in oppidum sancti hippoliti aufugere impulsi sunt. Exercitus autem noster semper armis intentus actutum oppidum obsidione cinxit: cuius aduentantis impetu hostes stupefacti paulo anteq; obsiderentur pedibus salutem ceperunt: relicto presidio paucozum: qui etsi nostros audacter repellere conarentur: nihilominus tamen conspi

Duo pagi a theuthonicis cōbusti

Jacob⁹ Saincthlier legatus ad Imperatorē mittitur.

Galli a Lotharingis remittuntur.

Conflamen:

Fedus cū antonio Francisco pcussit

Germanozū turpis fuga.

Digitized by Google

cientes maiorē castri et mentū oppidi partem machinis bellicis sonitu horrorem inducentib⁹ virutam animo consternati sese et oppidum in Lotharingorū gratiam dediderunt: suppliciter postulantes vt sui miserērentur. Nostri q̄q̄ Scipionis africani se ultiam exercere omnes scilicet ad vnum tum iugulare: tum cruci affigere: atq̄ oppidum ipsum funditus ac radicit⁹ delere soloq̄ equare potuissent: Syllane tamē crudelitatis immunes: illis solo Scipione comitatis patriam repedare misericordia ꝛ pietate ducti concesserunt. Eo die ne dicam bello germanorū sed tyrannidi imposita corona est: ac postremo nostri triumphātissime tubis lituisq̄ receptui cecinerunt. Gestum eñ hoc belluz est Anno domini. M. ccccc xvj Quo anno ad hunc belli tumultum maiorūmq̄ furorem accessit in Lotharingia tanta aeris intemperies vt infestissima pestis (qū profecto mōstri simile est) vsq̄adeo suis telis hydrino felle immersis vndiquaq̄ nos inuaserit. vt vix milliesimus quisq̄ superstes ab eius cruciatu euaderet. Quo factum est (eo q̄ coporū nostrorum saluti consuleremus) vt veluti profugi sedibus vagaremur incertis. Ita vt que de iudeis predicantur vere admodum de nobis dici potuissent. Nullas habet stabiles sedes iudeus apella. Nulli certa domus: nulli sua rura colunt. Verūenimuero quonīā hac pestis ꝛ belli inaudita seuitia Heracliti edepol lachrymis nunq̄ satis deplorata Thalia nra fatigata est: ad paulo hilariora nos conferre etiam lateri calcaribus admotis impellit. Cynthius quoq̄ aurem vellit ꝛ admonuit: vt singularia in Lotharingia reperta breuiter percurram⁹. in quibus describendis si vires deficiant: audacia certe laus erit in magnis ꝛ voluisse sat est. Lotharingia quippe ꝛ si vndiq̄ singularibus rebus scaturiat: multis tamen omissis potiores aggredi nobis constitutum est.

Sanct⁹ hippolit⁹ a lotharingis obsidione capitur.

Lotharingoꝝ mia

Pestis ingruentia

Lotharingie singularia potiora.

¶ Primum singulare.

¶ Imprimis etenī habet montes pyreneis montib⁹ vniuscuiusq̄ speciei metallorū abundantia prestabiliores: in quibus vt cetera omittamus plereq̄ sunt argētifodine tanta argenti copia abundantes vt incredibile sit memoratu quantum toti Lotharingie afferant emolumentum.

¶ Secundum singulare.

¶ Sunt et secundo saline in quibus sal fulgidissimus: gustu suauissimus: ac nitie cythica albior generatur: que suo valore quotannis centum milia francorum duci omnibus deductis afferūt.

¶ Tertium singulare.

¶ Est et tertio materia qua specula ꝛ vitrine fabricantur: cuius

Digitized by Google

profecto prestantia ceteras toti⁹ Europe prouincias facile antecellere satis est in confesso: cum alibi huiuscemodi nusq̃ inuenantur.

¶Quartum singulare.

¶Adhoc quoq̃ mire magnitudinis nascuntur calcidonie: itavt ex vno frusto permagnum calicem apud Tullensem Antistitem fabrefactum (aut medij eradicent) egomet sum conspicatus.

¶Quintum singulare.

¶Deinde est ꝛ lapidis lazuli (quem vulgo asurum vocant) qui inter laudatissimos quoq̃ colores omnium consensu facile obtinet palmam/prestabilis minera ex qua fossores haud paruum sibi contrahunt incrementum.

¶Sextum singulare.

¶Sunt et preterea in valle vosaga fontes inter res memorabiles non omittendi: gemmarum et margaritarum adeo feraces: vt fere maior germanie pars solis his gemmis vtat: que a quibusuis vel exteris artis lapidarie peritis non solum comprobantur: verum ꝛ indicis ꝛ orientalibus lapillis nec perperam preferuntur.

¶Septimum singulare.

¶Est postea stagnum quod (ita me diis ament) quattuordecim miliaria suo ambitu amplectitur carponibus immense magnitudinis conspicuum. Trium namq̃ pedum longitudinis et vnius pedis latitudinis fere vniuersaliter comperiunt: qui gustus suauitate ceteros mea quidem sententia totius europe stagnarios carpones facile antecellũt. Hoc enim stangnum tertio quoq̃ anno retiaculo piscatur: cuius piscatura Lotharingo duci sedecim francorum milia afferre vel in cunis tacentibus est compertum.

¶Octauum cõtinens plura.

¶Adde q̃ et Lotharingia optima est frumento: vino: armentis: gregibus: ligno prestabilibus equis qui ferocitate turcos: velocitate hispanos: magnitudine anglos antecellũt: proceris viris: mulieribus inexhauste formositatis: ꝛ vt paucis omnia complectar omnium rerum que ad victum et vite cultum pertinent nulli cedit.

Finis.

Digitized by Google

¶ Symphorianus champerꝰ siue cõpegius: petro antonio rustico placẽtino artiũ ⁊ medicine doctori excellẽtissimo gymnasij Licinensis ordinario suo college. S. D. p.

Laudat cõmẽtatoꝛ auerrhoys Aristotelẽ stagiritã qui peripatetica disciplinã primꝰ instituit: ⁊ eꝰ philosophi etiã: atq; etiã pspecta pstantia: tantũ et triuit: vt affirmare non dubitet, fuisse: in quo natura humane pfectionis vires intẽderit. Quo eñ homo oĩ rõnis: ⁊ mẽtis cetera animãtia antecellit: ⁊ emi net: hoc Aristoteles vt ipse q̃dem opinaꝝ, ingenio, doctrina, et rerũ oĩm maximarũ cognitione: ⁊ cumulatissima quadã scientie laude ceteris pstat hoĩbus: vt citra eꝰ viri facultatẽ: bonitatẽq; ingenij: ac summã discipline magnitudinẽ: qui sunt: ⁊ q̃ fuerũt reliq oẽs fuisse videaꝝ: cũ pro Auerrhoi sentẽtia: totũ in hoc vno nature elurerit specimẽ. Sed alijs alij tantã cedũt laudẽ. hi platoni: quẽ deũ philosophoꝝ vocãt: illi hippocrati choo quẽ diuinã ꝓtutẽ ad hoĩm salutẽ tuendã habuisse ferũt. Ego vero hoc in bello Galeno pgameno: quẽ nulla cutusq; fere doctrina discipulũ fecit: in rerũ naturaliũ cognitiõe palmã tribuo Ceca sunt: vere inq̃t plato: amãtiũ iudicia: trahit sua quẽq; voluptas. Alij alios magis pbãt: me si q̃s, cogat: meã ferre sentẽtiã: ⁊ si parũ ingenio: min⁹ ꝙ valeã iudicio: iudicio ne: an amore ducꝰ nescio. Aristotelẽ in naturali philosophia: Platonẽ vero in methaphisica: Galenũ aũt in corporis humani cognitione ⁊ medicina quaten⁹ pgredi nature lumẽ: ceteris omnib⁹ longe antepoſuerim. Verũ ⁊ perfectũ philosophũ naturalẽ Aristotelẽ. pfundissimũ ⁊ optimũ metaphisicũ Platonẽ. Galenũ ꝙo sapientia, cõsilio, animi magnitudine, doctrina, ingenio pstantissimũ medici oẽs pstiterũt. Plurimũ in naturalib⁹ claruit in corporis hũani cõtẽplatione summa cũ dignitate versat⁹ est. seipm pbo excoluit: ceteris omnib⁹ hominib⁹ pfuit corporis hũani cognitionẽ habuit: qualẽ nemo mortaliũ ẽ assecut⁹. Quid multa: Tã facile est: duos in oĩb⁹ seculis Galenos: q̃s duas vno tpe phenices reperire. Ipse i medicina nihil pretermisit: qũ ad mẽdẽdi rationẽ: qũ ad vitã: et sanitatẽ: qũ ad nature obscuritatẽ attinet. Que a peripateticis: q̃ a platonicis Archigene: Diocle: Erasistrato: Asclepiade: q̃ ab ipsis quoq; Epicureis: quos vbiq; maxime exerceaꝝ: vel tradita: vel scripta sunt: ea explicauit oĩa: studiosissime ꝙo oĩm: q̃ Academicoꝝ sunt: et a platone tractanꝝ: nemini se dogmati oĩno cõsecrauit libero iudicio disceptãdo: disserẽdo: vbiq; pbabilia cõsecutꝰ est vt vere pfectũ medicũ Galenũ Auerrhoys Aristotelis simia dixerit: qũ

vn⁹ oim: atq; ꝑcipuus Hippocratis atq; Platonis extiterit solū
imitator. Quapropter nō mireris si hoc in negocio Galeni opi
nionē de principalitate mēbroꝝ hūani corpis tenuerim. Optam
ꝫo deferri ad tuū iudiciū causam ipam. Habes ꝫo qđ tibi gratū
arbitrabar fore: q̄ me ratiões ad galeni litteras z laudes z phi
losophoꝝ ac medicoꝝ bella z certamina cōpulerint: in qbus vel
eta: ē oēm certū est cōsumere. Tu cura vt bene valeas z nostri de
creti cōsiliū nō laudes solū verūetiā probes. Vale rustice suauissi
mez; nos Symphoniace vt soles ama.

Humanissimo z vndecūq; doctissimo dño Andree briel
lo cōsiliario atq; physico regio apollinee artis ꝓfessori ex
cellētissimo Simphorian⁹ Champerī⁹ siue Lāpegī⁹. S.

CTsi lōge iucundi⁹ mihi fuisset Lotharingie felicitatē
q̄ clades referre: tū qz tpa sic tulerunt: seqūmur z nos
fortune mutabilitatē: Germanoꝝq; ferocitatē z bellū
quo hoc anno lotharingia fuit quodāmodo agitata:
vna cū cerebri z cordis certamine describim⁹. Tristez
ꝓfecto quodāmodo materiā: sed ꝓ cognitiōe illoꝝ tēpoꝝ vtilē.
Necq; Liui⁹ hystoriaꝝ pater ciuitatē romā a Gallis captā z incē
dijs ꝓflagratā refert minorē meret laudē: q̄ cū. ꝑ. Aemilij triū
phū illū ꝓclaꝝ de macedonib⁹: aut. ꝑ. Aphricani victorias enar
rat. Hystoriē q̄ppe est: tā ꝓsperas q̄ aduersas res monimētis lit
eraꝝ mādare. Diceret forsitā alicꝫ importu⁹ cauillator. Quare
tu bella hūani corporis vna cū calamitatib⁹ tuoꝝ tēpoꝝ z nō po
ti⁹ pacē atq; mēbroꝝ Symphoniaꝫ cū symphonian⁹ voceris de
scribis. Quis bellica ꝓtute predit⁹: toga vir vtil. Quid militaris
disciplina in pace ꝓdest: quapropter bella gerunt. Delirū namq;
senē appellauerim⁹ q̄ canes alat/pascat equos: studia venādi cō
secteꝝ: feris plagas tēdat. Quib⁹ respōdem⁹. me hec ipa scribētē
q̄q̄ multa ꝓ singulari amore meo erga Lotharingiā ꝓturbarēt
tamē illa ratio cōsolat: q̄ etsi res tūc maxime aduersas Lotha
ringia perpessa fuit: ad extremū tū supatrix externaꝝ gētiū nos
trarū potētissima remānsit: vt nō tam ingemiscēdū sit ꝓ his q̄ tūc
acciderūt q̄ letandū. verū disserere hec subtili⁹ alteri⁹ z tēporis
et contemplationis est. Ygit vale valeasq; semper z nos vt soles
ama.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Digitized by Google

Digitized by Google